

SYLABUS

Profesionálna etika sudcu a prokurátora

13. - 14. marec 2012

Detašované pracovisko Justičnej akadémie Slovenskej republiky v Omšeni

Professional ethics of judge and prosecutor

13. - 14. March 2012

Detached centre of the Judicial Academy of the Slovak republic in Omšenie

Názov podujatia: Profesionálna etika sudcu a prokurátora

(podujatie organizuje Justičná akadémia Slovenskej republiky v spolupráci s Veľvyslanectvom Francúzskej republiky a v nadväznosti na partnerský protokol krajín Vyšegradskej štvorky za účasti domácich a zahraničných odborníkov v danej oblasti)

Dátum konania podujatia: 13. – 14. marec 2012

Miesto konania: Detašované pracovisko Justičnej akadémie SR v Omšeni

- 09.30 hod. registrácia účastníkov
- 10.00 hod. otvorenie vzdelávacieho podujatia
JUDr. Peter Hulla
riaditeľ Justičnej akadémie Slovenskej republiky
JUDr. Štefan Harabin
predseda Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

1. deň vzdelávacieho podujatia 13.03.2012 (utorok)

- 10.30 – 11.00 hod. **JUDr. Dana Bystrianska**
prezidentka Združenia sudcov Slovenska
„Sudcovská etika a Etický kódex sudcov v Slovenskej republike“
- 11.00 – 11.30 hod. **JUDr. Juraj Sopoliga**
predseda senátu Krajského súdu v Košiciach
člen Súdnej rady Slovenskej republiky
„Etika sudcu v rozhodovacích činnostiach a v osobnom živote“
- 11.30 – 12.15 hod. **JUDr. Ľuboš Bunčiak**
prokurátor netrestného odboru Generálnej prokuratúry SR
predseda prokurátorskej rady pri Generálnej prokuratúre SR
„Etika prokurátora v rozhodovacích činnostiach a v osobnom živote v SR“
- 12.15 – 12.30 hod. spoločná fotografia účastníkov
- 12.30 – 14.00 hod. obed (formou bufetových stolov)
- 14.00 – 14.45 hod. **JUDr. Lenka Bradáčová, Ph.D.**
prezidentka Únie štátnych zástupcov Českej republiky
„Etika štátneho zástupcu v rozhodovacích činnostiach a v osobnom živote v ČR“
- 14.45 – 15.45 hod. **JUDr. Jan Vyklický**
sudca Najvyššieho správneho súdu Českej republiky
čestný prezident Sudcovskej únie Českej republiky
„Etika v práve“

- 15.45 – 16.15 hod. prestávka na občerstvenie
- 16.15 – 16.30 hod. **prof. Lasar Gruev**
predseda Najvyššieho kasačného súdu v Bulharskej republike
„Etický kódex v Bulharskej republike“
- 16.30 – 17.30 hod. diskusia, ukončenia prvého dňa
- 17.30 hod. večera (formou bufetových stolov)

2. deň vzdelávacieho podujatia 14.03.2012 (streda)

- 08.00 – 09.00 hod. raňajky (formou bufetových stolov)
- 09.00 – 09.45 hod. **JUDr. Tomáš Novosad**
viceprezident Sudcovskej únie Českej republiky
„Sudcovská etika a Etický kódex sudcov v Českej republike“
- 09.45 – 10.45 hod. **Christophe Seys**
podpredseda odvolacieho súdu v Rennes
„Etika sudcu a prokurátora vo Francúzsku: Commeon law?“
- 10.45 – 11.00 hod. prestávka na občerstvenie
- 11.00 – 12.00 hod. **Dr. Gerhard Reissner**
predseda krajského súdu vo Viedni
druhý viceprezident Rakúskeho združenia sudkýň a sudcov
prezident Európskeho združenia sudcov
„Etika sudcu a prokurátora v Rakúsku“
- 12.00 hod. ukončenie podujatia
JUDr. Peter Hulla
riaditeľ Justičnej akadémie Slovenskej republiky
- 12.15 hod. obed (formou bufetových stolov)

Professional ethics of judge and prosecutor

(seminar organized by Judicial academy of the Slovak republic
in cooperation with Embassy of France
and in the frame of Partnership protocol of the countries of Visegrad 4
with participation of domestic and foreign experts in given field)

13. – 14. marec 2012

Programme

Venue: **Detached centre of the Judicial Academy of the Slovak republic in Omšenie, 914 43
Omšenie 820, Slovakia**

09.30 a.m. registration

10.00 a.m. opening of the seminar
JUDr. Peter Hulla
Director of the Judicial academy of the Slovak republic
JUDr. Štefan Harabin
President of the Supreme court of the Slovak republic

1. day 13.03.2012 (Tuesday)

10.30 – 11.00 a.m. **JUDr. Dana Bystrianska**
President of the Association of Slovak judges
„Judicial ethics and ethical codex of judges in Slovak republic“

11.00 – 11.30 a.m. **JUDr. Juraj Sopoliga**
Presiding judge of the Regional Court in Košice, member of the Judicial
Council of the Slovak republic
„Judge ethics in decision-making activities and personal life“

11.30 – 12.15 a.m. **JUDr. Ľuboš Bunčiak**
Prosecutor of the non-criminal department of the General prosecution of the
Slovak republic
President of the Council of Prosecutors
“Prosecutors ethics in decision-making activities and in personal life in SR”

12.15 – 12.30 p.m. joint photo of the participants

12.30 – 14.00 p.m. lunch (buffet)

14,00 – 14,45 p.m. **JUDr. Lenka Bradáčová**
President of the Association of Prosecutors of the Czech republic
“Prosecutors ethics in decision-making activities and in personal life in ČR”

- 14,45 – 15,45 p.m. **JUDr. Jan Vyklický**
Judge of the Supreme Court of Czech republic
Honorary president of the Judges ´ Union of the Czech republic
„Ethics in the law“
- 15.45 – 16.15 p.m. break
- 16.15 – 16.30 p.m. **prof. Lasar Gruev**
President of the Supreme court of Cassation of the Bulgaria
“Ethical codex in Bulgaria”
- 16.30 – 17.30 diskussion, end of the 1. day
- 17.30 p.m. dinner (buffet style)

2. day 14.03.2012 (Wednesday)

- 08.00 – 09.00 a.m. breakfast
- 09,00 – 09,45 a.m. **JUDr. Tomáš Novosad**
Vice-President of Union of Magistracy of the Czech republic
“Judicial ethics and Ethical codex of judges in Czech republic”
- 09.45 – 10.45 a.m. **Christophe Seys**
Vice-president of the Appeal court in Rennes, France
Ethics of the judge and prosecutor in France: Common law?”
- 10.45 – 11.00 a.m. break
- 11.00 – 12.00 a.m. **Dr. Gerhard Reissner**
President of the District court in Wien
2nd vice-president of the Association of Austrian judges
President of the European judges association
“Ethics of the judge and prosecutor in Austria”
- 12.00 p.m. Closing of the seminar
JUDr. Peter Hulla
Director of the Judicial academy of the Slovak republic
- 12.30 p.m. lunch (buffet style)

ETIKA SUDCU
JUDr. Dana Bystrianska
prezidentka Združenia sudcov Slovenska

Dovoľte úvodnú úvahu k téme s náznakom východísk, skutočne náznakom. Začnem rétorikou pani prof. Krskovej, ktorá uviedla v jednom zo svojich vystúpení: voľne parafrazujem :

Pre spoločnosť je dobrý sudca požehnaním. Profesionálny svet sudcu nie je svetom námedznej práce, ani biznisu. Sudca má poslanie, ktoré každý z nás dostáva ako dar. Spôsob, akým vykonávame svoje povolanie, je nielen aktom našej sebarealizácie, ale naplňa ho zmyslom, presahujúcim každodenné pragmatické zdolávanie života.

Dámy a páni, etika a diskusia o nej zahŕňa vyjadrenie zhody o tom, že ľudia z rovnakej profesie, každý sám za seba, na poli cti spolu s ostatnými, solidárne sa dohodnú na znení pravidiel, ktoré budú dobrovoľne dodržiavať. Každý prešľap jednotlivca vrhá zlé svetlo na celú celok, na všetkých. Aká je úloha Združenia sudcov Slovenska v tomto procese?

V čase, keď sme viazaní množstvom právnych pravidiel a ukladá sa nám rešpektovať ústavu, statusové zákony, profesionálne poriadky, je etika možnosťou pre nás. Je výsostne doménou sudcov samých určiť si etické pravidlá, vyjadrovať sa k ich plneniu a hodnotiť ich vývoj a aj aktérov. Schválenie či doplnenie etických pravidiel musí sprevádzať úcta k týmto pravidlám, seba rešpektovanie, rešpektovanie iných, bez ohľadu na právnu zodpovednosť a schopnosť presunutia hodnotenia vecí do roviny preventívnej pred pravidlami roviny sankčnej.

Etika všeobecne je súhrn hodnôt v správaní sa jednotlivcov, ktoré vzišli z praxe, sú overené ušľachtilými gestami našich predchodcov a ich skúseností, prešli skúškou času, a preto si ich odovzdávajú jednotlivci z pokolenia na pokolenie. Etický kódex je súbor pravidiel správania sa skupiny ľudí, ktorých povolanie je povýšené nad povolanie a je doprevádzané nielen dodržiavaním zákonov a spravodlivosti, ale aj samotným hlbokým presvedčením, že gestá nie sú gestami, ale prejavmi charakteru.

V mnohých krajinách neexistuje súbor písaných pravidiel etického správania sa sudcov. Existuje, ale nepísaný kódex, ktorý neuberá sudcom v týchto krajinách na dôveryhodnosti a noblese, keď tieto pravidlá jednotlivci i spoločnosť rešpektujú. Písaný etický kódex je len určitou pomôckou, pretože ak pravidlá rešpektuje väčšina, stávajú sa pravidlami bez ohľadu na formu /písanú alebo nepísanú/. Z vyššie uvedeného vyplýva, že bez ohľadu na formu etického

kódexu pravidiel overené časom, by nemuseli byť vynutiteľné. Naopak mali by byť postavené mimo vynutiteľné právne normy.

Na Slovensku sme Etický kódex prijali v apríli 2001 a jeho garantom bola Súdna rada SR.

Donedávna nebolo veľa rečí o etických pravidlách a o etike.

Na Slovensku, sme sa od roku 2001, kedy bol prijatý Etický kódex SR, k hodnoteniu etických pravidiel nedostali. Neboli vytvorené orgány, v rámci Združenia sudcov Slovenska, neinštitucionalizovali sa ani inak.

Až dnes, keď nás priam šokuje, aký názor má verejnosť na sudcov a sudcovský stav, ako nás častuje nízkou dôverou tlač, všetky médiá, občania, keď nás označujú za podozrivých a skorumpovaných, označovaných za nekompetentných, lenivých, neschopných sa dohodnúť na vlastnej jednote a názoroch sledujúcich záujem väčšiny, kladieme si otázku, či nám etický kódex nemá pomôcť pri interpretácii inak vynucovaných právnych noriem upravujúcich správanie sa sudcov.

Od každého sa v spoločnosti vyžaduje dodržiavanie právnych predpisov. Sudca nie je výnimkou. A od sudcov sa vyžaduje viac, vyžaduje sa dodržiavanie zásad etiky, pravidiel overených časom, vynášajúcich sudcovské povolanie na jeho poslanie, ktoré má prispieť k spravodlivosti, pri rozhodovaní o osude iných.

Veľa rokov po politických zmenách prinieslo sudcom zaslúžené lepšie postavenie i ohodnotenie. Sudca patrí do spoločnosti, žije a rozhoduje v spoločnosti o jej jednotlivcoch, o ich statuse, majetku. Ale na Slovensku sudca je ten, kto je ohrozovaný, kto v tejto mravne poškodenej spoločenskej atmosfére, ktorá priam hystericky označuje sudcov za pôvodcov všetkého zla v spoločnosti, za nevykonalnosť práva, za nedostatočnú efektívnosť ekonomiky, za porušovanie ľudských a občianskych práv. Práve v tejto dobe, je sudca hodnotený každým a všetkými. A to nielen za nedodržiavanie právnych noriem, ale aj za nedodržiavanie etických noriem. Zastávame sa my sudcovia za etické a nekritizujeme neetické správanie kolegov?

Zamyslíme sa nad tým, či sa tento stav dá zlepšiť? Budeme len viac hovoriť o etickom kódexe a etickom správaní sudcov? A či existujúci Etický kódex zmeníme, doplníme, alebo vytvoríme mechanizmy jeho uplatňovania na pôde Združenia sudcov Slovenska, či Súdnej rady SR.

Spoločnosť nám čoraz častejšie kladie za vinu, že sa vytráca naša zodpovednosť voči vlastnej profesii a jej mravným hodnotám. Kladú sa na nás veľké požiadavky, aby slúžili nielen právu, ale aj občanom, a aby sme obetovali veľkú časť svojho života práci, aby sme venovali práci nielen čas v práci, ale aj mimo neho, za obete, ktorými sú náš čas, vlastný život, vlastná spokojnosť. Žiadajú od nás, aby boli mravní, dodržiavali všetky zásady.

Som toho názoru, že o etike je potrebné hovoriť a vzdelávať sa, lebo ako keby sudcovia kvôli svojim podmienkam v práci a množstve práce na toto zabudli.

V ust. § 30 zákona o súdoch a sudcoch č. 385/2000 sa dočítame:

Pri výkone sudcovskej funkcie i po jej zániku a aj v osobnom živote, sa sudca má správať tak, aby nedošlo k porušeniu vážnosti, dôstojnosti, súdnej moci, narušeniu dôvery v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov.

Ja dodávam. Nielen to. Sudca je povinný vykonávať svoju funkciu a v osobnom živote dodržiavať pravidlá tak, aby sa aj javilo, že život sudcu nijako nenaruša dôstojnosť, dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov.

Pri komentovaní súdnych rozhodnutí bez znalosti vecí sa politici i médiá snažia prezentovať občanom sudcov, ako tých, ktorí nedodržiavajú etické ale mnohokrát ani právne princípy.

Za fungovanie justície sú sudcovia spoluzodpovední?

Sú spoluzodpovední aj za pokles dôvery verejnosti v súdnictvo?

Ma sa slovenský sudca sám alebo v zastúpení korporácie sudcov, vyjadrovať k takýmto hodnoteniam, v tlači, vo vzťahu ku kolegom?

O etike sudcu sa oplatí hovoriť.

Minulý rok som sa zúčastnila snemu Soudcovské únie českých kolegov.

O etike hovorili v pracovnej skupine a rozoberali konkrétne otázky sudcov, ktorí sa na etickú komisiu obrátili. Išlo o otázky bežného života, majú dilemu, či bude ich správanie etické a či ho nevyhodnotia ako správanie etiku. Diskutovali mnohí a uzniesli sa na záveroch, na odporúčaníach, ktoré budú odpoveďou. Zaoberali sa napríklad tým, či môže byť sudca členom rozhodcovskej komisie, ktorá posudzuje prestupy hráčov vo futbale, za prestupy ktorých sa platia obrovské finančné prostriedky. Rozoberali, či je etické, aby sa sudca zúčastňoval tvorby materiálov v rôznych občianskych združeniach alebo v predstavenstvách, ktoré sa dotýkajú bezprostredne jeho života, na školských podujatiach alebo podieľal na činnosti predstavenstiev bytových družstiev. **Bolo sympatické, sledovať záujem o tému, ako citlivo kolegovia pracujú, ako**

majú o takýchto otázkach nielen záujem ale aj pochybnosti, ktoré mnohí z nás nemáme.

Ak je etika veda o správnom živote, potom by mala postihovať všetky, možno aj tie najjednoduchšie otázky pracovného života sudcu, ako sa správať vo svojej pojednávacej miestnosti, voči stranám v súdnej sieni, ako komunikovať pred verejnosťou, ako sa správať v osobnom živote, kam ísť a kam nie, s kým, aby som nevytváral predsudky, dojem, že moje správanie nie je v súlade s etikou môjho povolania.

Vo všeobecnosti som si prečítala, že mnohí majú za to, že treba prísne oddeliť disciplinárne konania a etiku. Že treba zvýrazniť, že etika je niečo čo dobrovoľne dodržiavame bez toho, aby bola zabezpečená vynutiteľnosť /etiky/.

Preto sa vrátim k § 30 zákona č. 385/2000 Z.z. To ponúka pri hodnotení plnenia povinnosti sudcu posúdenie správania sudcu, a jeho hodnotenie, teda či je v súlade s etikou etickým kódexom.

Eticky kódex u nás je hmotnoprávnou normou. Jej aplikáciu ma na starosti len ten, kto je oprávnený sledovať plnenie povinnosti sudcu?

Sudcovia, potrebujeme jednotnú stavovskú organizáciu, silnú, schopnú hodnotenia, principiálneho. Potrebujeme sudcov, schopných zúčastniť sa na takomto hodnotení kolegov s dopadmi, ktoré toto hodnotenie má. Vytvoríme znova eticky výbor? Kto budú jeho členovia?

Poradná rada európskych sudcov (CCJE) vydala stanovisko a rozobrala otázky disciplíny a deontológie. Úvahy ENCJ v oblasti deontológie nadväzujú na stanovisko č. 3 Poradnej rady európskych sudcov.

Hovoriac o tejto téme, ma súčasne napadá, či možno vytvoriť pravidlá etiky sudcov bez prepojenia na etiku a správanie na ostatné právnické povolania, ktoré súvisia so sudcom, súdmi, súdnym konaním /notári, exekútori a prokurátori/.

Etika sudcu je spojená s hodnotami, ktoré sú vynutiteľné, vymožitelné, interpretačné a sú spojené s takými hodnotami ako je **nezávislosť, nestrannosť, zákonnosť a dobré meno justície**. Sú spojené s dôverou verejnosti v súdnictvo a táto dôvera by nemala byť nie len porušená, ale ani ohrozená. Preto z tohto uhla pohľadu, etika sudcu nie je len vecou sudcov. Dotýka sa základných princípov, občianskych občanov, práva účastníkov v konaní pred súdmi na nezávislý, nestranný, spravodlivý súd a sudcu.

Etika sudcu v rozhodovacích činnostiach a v osobnom živote
JUDr. Juraj Sopoliga
predseda senátu Krajského súdu v Košiciach
člen Súdnej rady Slovenskej republiky

Z medzinárodných štandardov upravujúcich nezávislosť a nestrannosť súdnictva v záujme vytvárania reálnych podmienok dodržiavania čl. 6 ods.1 „Dohovoru“ upravujúceho základne právo občana na prístup k nezávislému a nestrannému súdu, z ktorých vychádzal ústavodarca pri novele Ústavy SR v r. 2001 a z ich novelizácii (aktualizácie) vyplýva, že nie je možné vytvoriť potrebné podmienky pre fungovanie nezávislého súdnictva bez dodržiavania etických pravidiel sudcovským zborom, v záujme splnenia základného účelu etického kódexu zabezpečiť upevnenie dôvery verejnosti k justícii (viď. rezolúcia VZ OSN z r. 1985 o Základných princípoch nezávislosti súdnej moci, odporúčanie Výboru ministrov členských štátov Rady Európy z 13.10.1994 R(94)12, Európska charta o štatúte sudcu prijatá v Strassburgu v r. 1998, odporúčanie výboru ministrov Rady Európy zo 17.11.2010 CM/Rec (2010)12, Magna Charta sudcov schválená Poradnou radou európskych sudcov CCJE (2010)3 zo 17.11.2010, rezolúcia VZ Európskej siete súdnych rád – ENCJ v Bruseli v r. 2007).

Aktuálne odporúčanie výboru ministrov z r. 2010 sa osobitne zaoberá etikou sudcov v kapitole VIII. (body 72-74), kde uvádza, že funkcia sudcu by mala byť vykonávaná podľa etických zásad profesionálneho správania sa, ktoré zahrňujú nielen povinnosti, ktoré môžu byť sankcionované v disciplinárnych konaniach, ale majú byť návodom pre sudcu, ako sa správať.

Zásady môžu byť zakotvené v kódexe sudcovskej etiky, ktorý by mal upevniť dôveru verejnosti k sudcom a justícii, pričom sudcovia musia zohrávať vedúcu úlohu pri vytváraní takýchto kódexov. Sudcovia by zrejme mali mať možnosť požiadať v oblasti etiky o pomoc orgán v rámci súdnictva.

Vychádza sa všeobecne zo zásady, že nedodržanie niektorých etických povinností samo o sebe nesmie predstavovať disciplinárny priestupok. Ustanovené zásady majú slúžiť ako nástroj samosprávy pre sudcov, t.j. ako všeobecné pravidlá, ktoré usmerňujú ich činnosti. Je možné konštatovať, že ak porušenie etických pravidiel by malo byť postavené na rovnakú úroveň s konaním, ktoré podlieha disciplinárnemu konaniu, ide o nepochopenie účelu etických zásad a navyše by nepodporovalo ďalšie zdokonaľovanie týchto etických noriem. Aby bolo disciplinárne konanie oprávnené, neetické konanie sudcov musí byť závažné a zjavné.

Je teda nevyhnutné dôsledne rešpektovať skutočnosť, že činnosť sudcov má byť usmerňovaná deontologickými princípmi odlišenými od disciplinárnych pravidiel, ako je to upravené v dokumentoch Poradnej rady európskych sudcov (CCJE) v Magne charte sudcov z r. 2010 (bod 18) a v stanovisku č. 3 (2002) upravujúce zásady a pravidlá profesionálneho správania sa sudcov.

Naša právna úpravu obsahuje napojenie porušenia sudcovskej etiky na možnosť disciplinárneho postihu sudcu tým, že medzi základné povinnosti sudcu, v záujme záruky nezávislosti a nestrannosti výkonu sudcovskej funkcie, zaraďuje aj dodržiavanie zásad sudcovskej etiky, pričom disciplinárnym previnením je i zavinené nesplnenie alebo porušenie povinnosti sudcu (§ 116 ods. 1 písm. a/, § 30 ods.1) zák. č. 385/2000 Z. z. v platnom znení).

Je teda dané oprávnenie disciplinárnemu súdu, v rámci posudzovania disciplinárneho previnenia, judikatúrou ustáliť porušenie ktorých zásad sudcovskej etiky napĺňa kritéria disciplinárneho previnenia.

Prejudikovanie porušovania etických pravidiel správania sa sudcu v disciplinárnych rozhodnutiach, by náležite mohlo zabezpečiť prejav etického rozmeru súdnictva

Kódexy správania sa sudcu (etika) majú svoje **výhody** v nasledovných oblastiach:

- 1) **pomáhajú** sudcom vyriešiť problémy profesionálnej etiky, pričom im pri ich rozhodovaní poskytujú autonómiu a zaručujú nezávislosť od iných orgánov,
- 2) **informujú** verejnosť o normách správania, ktorá je oprávnená od sudcov očakávať,
- 3) **prispievajú** k ubezpečovaniu verejnosti, že súdnictvo je spravované nezávislé a nestranne.

Naša právna úprava rieši problematiku sudcovskej etiky zákonnou úpravou ďalšej pôsobnosti Súdnej rady SR tak, že Súdna rada SR po dohode s ministrom spravodlivosti schvaľuje zásady sudcovskej etiky (§ 4 ods. 2 písm. d) zák. č. 185/2002 Z.z. o Súdnej rade SR), čo sa ešte nerealizovalo.

V podmienkach slovenskej justície máme v súčasnosti schválené úpravy etických kódexov Hlavným zhromaždením Združenia sudcov Slovenska (v roku 1999) a Radou sudcov SR dňa 14.4.2001 (išlo o poradný orgán ministra spravodlivosti, ktorý podľa vtedy platnej legislatívny predstavoval najvyšší orgán samosprávy súdov).

Podrobnejšiu úpravu problematiky sudcovskej etiky obsahuje rezolúcia VZ ENCJ z r. 2007, ktorá sa zaoberala hľadáním rovnováhy medzi nezávislosťou súdnictva (na ktorú má každý nárok) transparentnosťou inštitúcií, slobodou tlače a právom verejnosti na informácie a uvedenými stanoviskami Poradnej rady európskych sudcov.

V súčasnosti máme daný náležitý základ na posudzovanie a riešenie pravidiel etického správania sa sudcu pri výkone súdnictva (v rozhodovacích činnostiach) ako aj v osobnom živote.

I. Etika sudcu v rozhodovacích činnostiach (pri výkone súdnictva).

Pri koncipovaní prednášky vychádzam z rešpektovania **dvoch základných princípov**.

- a/ **nie je možné** zostaviť kompletný zoznam zásad, ktoré majú slúžiť ako nástroj samosprávania sa sudcov, t. j. ako všeobecné pravidlá, ktoré usmerňujú ich činnosť, majú zostať nezávislé od disciplinárnych pravidiel a zabezpečiť jeho aktualizovanie.
- b/ **pravidlá** majú zabezpečiť sudcom prekonávať prekážky, ktorým čelia v súvislosti s ich nezávislosťou a nestrannosťou.

A. V uvedenej oblasti by zásady etiky sudcu **mali zahŕňať** v podstate nasledovné oblasti:

1. **nezávislosť**, keďže je právo každého občana v demokratickej spoločnosti mať prospech z justície, ktorá je nezávislá od zákonodarnej a výkonnej moci a ktorá vznikla na ochranu slobôd a práv občana v rámci právneho štátu. Sudca má preto uplatňovať právo bez strachu, či sa zapáči, alebo nezapáči akýmkoľvek formám moci (výkonnej, zákonodarnej, politickej, hierarchickej, ekonomickej, mediálnej alebo verejnej mienke).

2. **bezúhonnosť** – sudca si plní svoju úlohu poctivo v záujme spravodlivosti, t.j. pri rešpektovaní dvoch povinností - čestnosti a dôstojnosti.

3. **nestrannosť**, ktorá predstavuje absenciu akýchkoľvek predsudkov a vopred vytváraného úsudku pri rozhodovaní, ako aj pri postupoch prijatých pred vyhlásením rozhodnutia.

4. **zdržanlivosť a diskretnosť** – sudca má byť zdržanlivý pri prezentovaní svojich názorov na verejnosti, aby nevyvolával podozrenie, že sa ovplyvňuje nezávislosť a nestrannosť jeho rozhodovania, správa sa trpezlivo, dôstojne a zdvorilo k osobám zúčastneným na konaní i ku všetkým ďalším osobám, s ktorými pri výkone súdnictva koná (prichádza do styku) a rešpektuje ich osobnosť.

5. **pracovitosť** – zverené veci rieši v primeranej lehote zodpovedajúcej predmetu sporu, pričom zabezpečuje kvalitu rozhodovania. Je preto povinný sústavne dopĺňať svoje odborné znalosti, rozširovať si všeobecný rozhľad a tým udržiavať vysokú úroveň svojej odbornej spôsobilosti.

6. **rešpekt a schopnosť načúvať** – sudca preukáže náležitú úctu k postaveniu ľudí a ich dôstojnosti aj schopnosťou venovať pozornosť výkladu faktov a odborným argumentom predložených stranami a ich právnymi zástupcami.

7. **Rovnaké zaobchádzanie** - sudca poskytuje každému, kto načo má nárok v procese rozhodovania, ako aj v rozhodnutí, pri uznaní jedinečnosti každého jednotlivca.

8. **Kompetentnosť**, t.j. realizáciu práva spoločnosti na kompetentného sudcu so širokou odbornou zdatnosťou vyplývajúcej aj z metodického prístupu k svojej práci i adaptáciou na nový vývoj, pri odôvodnení rozhodnutí jasne a dostatočne, používajúc zrozumiteľné výrazy okrem prípadov, kedy zákon alebo zaužívaná prax ustanovujú inak.

B. Vlastnosti sudcu

Keďže dôvera v justíciu je garantovaná iba nezávislým, nestranným, poctivým, kompetentným a pracovitým sudcom, mal by mať sudca určité vlastnosti pri vykonávaní svojej funkcie, za ktoré sa považujú

a) **múdrosť**, ktorá sa prejavuje prostredníctvom znalostí reálie a práva, ako aj vďaka rozumnému, spravodlivému a rozvážnemu správaniu,

b) **lojalita**, čo znamená, že uplatňuje a zároveň neprekračuje jemu zverené právomoci, čo ho viaže k právnym princípom štátu,

c) **ľudskosť**, ktorá sa prejavuje rešpektovaním osôb a ich dôstojnosti vo všetkých okolnostiach jeho pracovného i súkromného života,

- d) **odvaha**, t.j. sudca ju musí preukazovať za účelom vykonávania určitých procedúr, vyrovnaním sa s rôznymi tlakmi pre splnenie výzvy modernej spoločnosti,
- e) **serióznosť a rozvážnosť**, ktorá spočíva v jeho primeranom správaní počas celého procesu bez prehnanej formality,
- f) **schopnosť načúvať, komunikovať**, zahŕňa absentovanie zaujatosti a predsudkov pri vyjadrovaní sa primeraným a nediskriminačným spôsobom v písomných i ústnych prejavoch, keďže pri práci sudcu ide o trvalé duševné úsilie a neustálu náročnú činnosť aj rozvíjaním sudcovských zručností pri efektívnom organizovaní svojej práce.

C. **Povinnosť voči profesii**

Vzhľadom na súvis výkonu profesie s komunikáciou v rámci sudcovského zboru je vhodné zaradiť aj nasledovné kritéria:

1. Sudca zachováva voči ostatným sudcom náležitú úctu a správa sa k ním kolegiálne, vo vzťahu k ním prejavuje spoločenskú slušnosť, zdvorilosť a taktnosť, vylučuje nelichotivé vyjadrovanie o odborných znalostiach a profesnom postupe svojich kolegov.

2. Sudca by mal prispievať k tvorbe, k zdokonaľovaniu a k rešpektovaniu etických pravidiel v záujme integrity a nezávislosti súdnictva.

3. Mal by sa, podľa svojich možností a schopností, podieľať na riadení a rozvoji súdnictva a na zdokonaľovaní právneho systému.

II. **Etika sudcu v osobnom (občianskom) živote**

Pri úprave povinnosti v občianskom (osobnom) živote sudcu je potrebné vychádzať zo skutočnosti, že súdnictvo môže fungovať, len ak sú sudcovia v kontakte s realitou, a preto by nemali byť izolovaní od spoločnosti v ktorej žijú. Rešpektovať sa musí podstatná skutočnosť, že sudcovia, ako občania, požívajú tak isto základné práva a slobody, ktoré sú chránené najmä Európskym dohovorom o ľudských právach a základných slobodách.

Preto by vo všeobecnosti mali zostať slobodní vo výbere aktivít mimo profesie, ovšem takéto aktivity sudcu môžu ohroziť ich neustrannosť alebo ich

nezávislosť, a preto sa musí vytvoriť primeraná rovnováha medzi stupňom zainteresovania sudcov v spoločnosti a potrebou, aby pri plnení svojich povinností (byť nezávislí a nestranní) sa takými aj spoločnosti javili.

V uvedenej oblasti ide o nasledovné zásady:

1. **Sudca nesmie využívať prestíž** svojho úradu na získanie osobných výhod, resp. výhod pre tretie osoby, ani využívať a poskytovať informácie, ktoré získal v súvislosti so svojim postavením, či funkciou, na účely, ktoré nesúvisia s jeho poslaním.
2. **Sudca pri správe svojho majetku** a majetku svojej rodiny demonštruje svoju dôveryhodnosť a jej transparentnosťou, pričom je povinný nevstupovať do právnych vzťahov, ktoré by mohli narušiť vážnosť a dôstojnosť funkcie sudcu.
3. **Sudca sa má vyhýbať aktivitám**, ktoré by mohli byť prekážkou bezúhonného a čestného vykonávania jeho funkcie a svojou povahou, spôsobom financovania, organizácie ohroziť dôveru v jeho nezávislosť. Zároveň sa má vyhýbať spoločnosti, miestam i osobám, ktoré by ho mohli kompromitovať ako predstaviteľa súdnictva.
4. **Sudca je povinný zdržať sa** najmä finančne-obchodných aktivít, ktoré by mohli byť v rozpore s jeho nezávislosťou i riadnym plnením pracovných povinností.
5. **Výkon mimosúdnych aktivít** sudcu nesmie narúšať dôstojnosť sudcovského úradu a dôveryhodnosť verejnosti v súdnictvo. Nesmie bez povolenia a kompenzácie využívať sídlo súdu, jeho technické vybavenie a personál.
6. **Pri výkone** svojich občianskych a politických práv koná tak, aby táto činnosť neohrozovala dôveru v riadny výkon funkcie sudcu a súdnictva.
7. **Svojim občianskym** životom a správaním sa na verejnosti má byť príkladom dobrých spoločenských spôsobov a osobnej dôstojnosti.

III. ZÁVER

Záverom je potrebné konštatovať, že pri úprave zásad etického správania sa, ktorých schválenie má v kompetencii súdna rada po dohode s ministrom spravodlivosti, je nevyhnutné **riešiť viaceré okruhy problémov**:

1. **stret** porušovania etických pravidiel a disciplinárna zodpovednosť sudcu,
2. **určenie** sudcovského orgánu, ktorý bude kompetentný riešiť problematické životné (súkromné a profesionálne) situácie sudcu vzbudzujúce pochybnosti

o rešpektovaní zásad sudcovskej etiky (napr. etický výbor zriadený súdnou radou)

- 3. otázka** obligatórnej participácie výkonnej moci na prijatí zásad etického správania sa sudcov, keďže tieto by mali byť prijaté ako stanovisko (zhrnutie názorov) sudcovského stavu.

Za vhodný postup považujem, pri tvorbe etických zásad, len úzku **súčinnosť** orgánov riadenia a správy súdov, sudcovskej samosprávy, stavovských sudcovských organizácií, ako aj zástupcov verejnosti (komory iných právnických profesií, sociológovia, mediálni experti, filozofi a pod.).

Etika prokurátora v rozhodovacích činnostiach a v osobnom živote
JUDr. Ľuboš Bunčiak
prokurátor netrestného odboru Generálnej prokuratúry SR
predseda prokurátorskej rady pri Generálnej prokuratúre SR

Vážené dámy a páni,

na úvod svojho vystúpenia si dovoľm uviesť niekoľko základných informácií o právnom postavení prokuratúry o pôsobnosti prokuratúry a úlohách prokuratúry.

K právnym základom prokuratúry:

Právny základ prokuratúry má svoje vyjadrenie v Ústave Slovenskej republiky v článkoch 149 až 151 a následne v zákone č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov a v zákone č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakatel'och prokuratúry v znení neskorších predpisov. Dovoľm si poznamenať, že ostatná novela uvedených zákonov bola vykonaná prijatím zákona č. 220/2011 Z. z. / predloženého do Národnej rady SR ako vládny návrh zákona /, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, vrátane zákona č. 154/2001 Z. z.. Z dôvodu namietaného nesúladu niektorých ustanovení zákona č. 220/2011 Z. z. s Ústavou SR bol tento zákon napadnutý na Ústavnom súde SR. Ústavný súd SR svojím rozhodnutím č. PL.ÚS 105/2011 z 28.9.2011 pozastavil účinnosť niektorých ustanovení zákona č. 220/2011 Z. z. ktoré menili a dopĺňali zákon č. 154/2001 Z. z..

Zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre upravuje postavenie a pôsobnosť prokuratúry, postavenie a pôsobnosť generálneho prokurátora, pôsobnosť ostatných prokurátorov, organizáciu a riadenie prokuratúry.

Zákon č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakatel'och prokuratúry upravuje postavenie prokurátorov, ich práva a povinnosti, vznik, zmenu a zánik ich služobného pomeru a nároky z toho vyplývajúce, zodpovednostné vzťahy, disciplinárne konanie, samosprávu prokurátorov a prípravnú prax právnych čakatel'ov prokuratúry. Účinnosť právnej úpravy vzťahujúcej sa na postavenie asistentov prokurátora bola vyššie uvedeným rozhodnutím Ústavného súdu pozastavená.

Procesné oprávnenia prokurátorov upravujú osobitné zákony, a to najmä Trestný poriadok a Občiansky súdny poriadok, ale aj ďalšie zákony, napr. zákon č. NR SR č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu v znení neskorších predpisov.

Pôsobnosť prokuratúry:

Pôsobnosť prokuratúry vymedzuje čl. 149 Ústavy Slovenskej republiky, ktorý ustanovuje, že prokuratúra Slovenskej republiky chráni práva a zákonom chránené záujmy fyzických osôb, právnických osôb a štátu. Ústava teda konštituuje prokuratúru ako orgán ochrany práva s tým, že ponecháva na osobitné zákony právnu úpravu o konkrétnych veciach patriacich do pôsobnosti prokuratúry. Ústava nezaraďuje prokuratúru medzi orgány výkonnej moci. Jej postavenie a pôsobnosť vymedzuje oddelene od výkonnej moci v samostatnej hlave nasledujúcej za hlavou upravujúcou súdnu moc. Medzi prokuratúrou a výkonnou mocou neexistujú v Slovenskej republike ani žiadne ústavné väzby.

Úlohy, ktoré zákony zverujú do pôsobnosti prokuratúry, vykonávajú vecne, miestne a funkčne príslušní prokurátori. Jednotlivé právomoci (kompetencie) prokurátorov, vrátane generálneho prokurátora sú vymedzené v zákonoch a prokurátori ich smú uplatňovať len postupom a právnymi prostriedkami ustanovenými v zákone.

Zjednodušene možno povedať, že ťažisko činnosti prokurátorov spočíva v oblasti:

- 1/ trestného konania – jedná sa o trestné stíhanie osôb podozrivých zo spáchania trestných činov, dozor nad zachovávaním zákonnosti pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní, uplatňovanie prokurátorských oprávnení v konaní pred súdmi,
- 2/ dozoru nad zachovávaním zákonnosti v miestach, kde sú držané osoby pozbavené osobnej slobody alebo osoby, ktorých osobná sloboda je obmedzená (t.j. miesta, kde sa vykonáva väzba, trest odňatia slobody, ochranné liečenie, ochranná výchova atď.),
- 3/ občiansko-súdneho konania – ide o oprávnenie zastupovať štát v prípadoch ustanovených osobitným zákonom a o oprávnenie podať návrh na začatie súdneho konania alebo vstúpiť do už začatého súdneho konania vo veciach taxatívne vymedzených v Občianskom súdnom poriadku,
- 4/ dozoru nad zachovávaním zákonnosti orgánmi verejnej správy – výkonom dozoru sa prokuratúra nedostáva do pozície nadriadenosti, nie je oprávnená kontrolovať efektívnosť a účelnosť a hospodárnosť postupov orgánov verejnej

správy, nesmie im záväzne ukladať povinnosti, prípadne iným direktívnym spôsobom zasahovať do ich činnosti. V tomto smere možno konštatovať, že prokuratúra nedisponuje decíznymi oprávneniami pri výkone prokurátorského dozoru voči orgánom verejnej správy.

5/ legislatívy a ústavného práva - v legislatívnom procese má prokuratúra právo uplatniť pripomienky a poznatky získané v aplikačnej praxi k návrhom zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov. Prokurátori sa aktívne zúčastňujú na tvorbe právnych predpisov v rámci medzirezortných pracovných skupín. Generálny prokurátor má právo podať návrh na začatie konania pred ústavným súdom o súlade právnych predpisov.

Postavenie a organizačné usporiadanie prokuratúry:

Prokuratúra Slovenskej republiky je samostatná hierarchicky usporiadaná jednotná sústava štátnych orgánov na čele s generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, v ktorej pôsobia prokurátori vo vzťahoch podriadenosti a nadriadenosti.

Sústavu prokuratúry tvoria tieto štátne orgány:

- a/ generálna prokuratúra, ktorej osobitnou súčasťou je s pôsobnosťou pre celé územie Slovenskej republiky aj Úrad špeciálnej prokuratúry
- b/ krajské prokuratúry – v počte osem
- c/ okresné prokuratúry – v počte päťdesiat štyri

Najvyšším orgánom v sústave prokuratúry je Generálna prokuratúra Slovenskej republiky. Sídla a územné obvody ostatných prokuratúr sa zhodujú so sídlami a územnými obvody súdov.

Princíp samostatnosti prokuratúry - vyjadruje, že prokuratúra plní svoje úlohy oddelene od iných štátnych orgánov. Tento princíp je zvýraznený aj v osobitných zákonných ustanoveniach (§ 5 zákona č. 153/2001 Z. z. a § 26 zákona č. 154/2001 Z. z.), ktoré ukladajú povinnosť všetkým prokurátorom vykonávať svoje služobné povinnosti nestranne - pri plnení svojich služobných povinností sa nesmú dať ovplyvniť individuálnymi alebo parciálnymi záujmami ani záujmami politických strán, nesmú podľahnúť tlaku verejnej mienky alebo oznamovacích prostriedkov a musia odmietnuť každý zásah, nátlak, vplyv alebo žiadosť, ktoré by mohli viesť k ohrozeniu ich nestrannosti.

Samostatnosť prokuratúry je vyjadrená aj v spôsobe financovania jej činnosti. Finančné prostriedky na jej činnosť sú vyčleňované zo štátneho rozpočtu na základe zákona o štátnom rozpočte na príslušný kalendárny rok. Generálna prokuratúra Slovenskej republiky má vlastnú rozpočtovú kapitolu, je správcom

tejto rozpočtovej kapitoly a v rámci prostriedkov z tejto kapitoly finančne zabezpečuje činnosť celej sústavy prokuratúry. Krajské prokuratúry a okresné prokuratúry sú rozpočtovými organizáciami, ktoré sú svojimi príjmami a výdavkami napojené na štátny rozpočet prostredníctvom rozpočtovej kapitoly generálnej prokuratúry.

Princíp hierarchického usporiadania prokuratúry - je nevyhnutným predpokladom pre jednotné uplatňovanie zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov a pre jednotné uplatňovanie najmä trestnej politiky. Nezávislosť súdov a sudcov totiž nevyhnutne vedie k ich nejednotnému rozhodovaniu. Musí preto existovať odborný orgán, ktorý síce nemôže priamo zmeniť rozhodnutie súdu, ale môže dosiahnuť, aby rozhodnutie súdu preskúmal súd vyššieho stupňa.

Pre hierarchické usporiadanie prokuratúry sú charakteristické tieto znaky:

- a) podriadenosť orgánov prokuratúry na nižšom stupni orgánom prokuratúry na vyššom stupni,
- b) hierarchické odovzdávanie pokynov, to znamená, že nadriadený prokurátor je oprávnený
 1. vydať podriadenému prokurátorovi pokyn, ako má postupovať v konaní a pri plnení úloh,
 2. vykonať úlohy podriadeného prokurátora alebo rozhodnúť, že ich vykoná iný podriadený prokurátor.

Zákomom č. 220/2011 Z. z. došlo k prijatiu úpravy vyjadrenej v ustanovení § 6 ods. 8, 9 zákona č. 153/2001 Z. z. v zmysle ktorej, v taxatívne vymedzených prípadoch je zakázané nadriadenému prokurátorovi vydať podriadenému prokurátorovi tzv. negatívny pokyn pri výkone dozoru v trestných veciach / nezačať trestné stíhanie, nevzniesť obvinenie, nepodať návrh na vzatie obvineného do väzby a pod./ v občiansko súdnom konaní / nepodať návrh na začatie občiansko súdneho konania , nepodať opravný prostriedok, nevstúpiť do začatého občiansko súdneho konania a pod. /, ako aj v rámci výkonu dozoru prokurátora nad zachovávaním zákonnosti orgánmi verejnej správy / nepodať protest prokurátora, nepodať upozornenie prokuratúra / V zmysle prijatej právnej úpravy nadriadený prokurátor nemôže vyššie uvedené úkony vykonať sám a ani rozhodnúť, že ich vykoná iný podriadený prokurátor. Tieto úkony môže vykonať len bezprostredne nadriadený prokurátor / §6 ods. 10 zákona č. 153/2001 Z. z. /

Vznik služobného pomeru prokurátora

Služobný pomer prokurátora vzniká vymenovaním do funkcie prokurátora ak zákon č. 154/2001 Z. z. neustanovuje inak. Prokurátor je vymenovaný do funkcie bez časového obmedzenia na označenú konkrétnu prokuratúru

generálnym prokurátorom. Generálny prokurátor môže do funkcie prokurátora vymenovať len štátneho občana Slovenskej republiky, ktorý:

- a) v deň vymenovania dosiahol vek najmenej 25 rokov,
- b) má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) má spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu,
- d) je bezúhonný a jeho morálne vlastnosti dávajú záruku, že funkciu prokurátora bude riadne vykonávať,
- e) ovláda štátny jazyk,
- f) má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky,
- g) nie je členom politickej strany ani politického hnutia,
- h) zložil odbornú justičnú skúšku,
- i) súhlasí s vymenovaním do funkcie prokurátora na určenú prokuratúru; súhlas musí mať písomnú formu.

Inkompatibilita: Výkon funkcie prokurátora je nezlučiteľný s výkonom inej funkcie (zákon ich presne vymedzuje), prokurátor nesmie podnikáť, ani vykonávať inú zárobkovú činnosť s výnimkou správy vlastného majetku alebo majetku svojich maloletých detí, vedeckej, pedagogickej, lektorskej, literárnej, publicistickej a umeleckej činnosti za predpokladu, že taká činnosť nenarušuje riadny výkon funkcie prokurátora, dôstojnosť funkcie prokurátora a neohrozuje dôveru v nestrannosť prokuratúry. V prípade pochybností, generálny prokurátor rozhodne o povinnosti prokurátora ukončiť takú funkciu alebo činnosť. Prokurátor môže vykonávať funkcie v stavovskej organizácii prokurátorov a v Justičnej akadémii.

Prerušenie výkonu funkcie prokurátora: Výkon funkcie prokurátora možno prerušiť za podmienok ustanovených zákonom (zvolenie do funkcie, na výkon ktorej zákon dovoľuje prerušiť výkon funkcie prokurátora, výkon funkcie v medzinárodnej inštitúcii, rodinné dôvody). Výkon funkcie prokurátora sa prerušuje dňom, keď sa prokurátor stal členom vlády Slovenskej republiky, štátnym tajomníkom ministerstva, sudcom Ústavného súdu Slovenskej republiky alebo plateným funkcionárom vyššieho alebo ústredného odborového orgánu. Prerušenie výkonu funkcie prokurátora trvá ešte jeden mesiac po skončení vykonávania funkcie, pre ktorú bol výkon funkcie prokurátora prerušený. Výkon funkcie prokurátora sa prerušuje aj dňom, keď sa prokurátor zaregistruje ako kandidát vo voľbách na prezidenta Slovenskej republiky, vo voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky alebo vo voľbách do orgánov územnej samosprávy. Prerušenie výkonu funkcie prokurátora trvá ešte jeden mesiac po vyhlásení výsledkov volieb, ak prokurátor nebol zvolený, alebo ešte jeden mesiac po skončení výkonu funkcie, do ktorej bol vo voľbách zvolený.

E T I K A

Etika je filozofická disciplína, ktorá skúma morálku alebo morálne relevantné konanie a jeho normy. Možno ju považovať za disciplínu praktickej filozofie, ktorá sa zaoberá ľudským konaním a jeho tvorbou. Praktická filozofia je filozofické učenie, ktoré priamo smeruje ku konaniu a zdôvodňuje pravidlá konania človeka. Medzi filozofické disciplíny patria aj gnozeológia, ontológia, axiológia a dejiny filozofie. Etika sa člení podľa toho, čím / akým prostredím / sa zaoberá, napríklad medicínska etika, obchodná etika, etika v obchode. Etika je veľmi úzko spojená s morálkou. Morálka predstavuje súhrn pravidiel, požiadaviek na správanie sa človeka v spoločnosti. Je vyjadrením ľudských vlastností, obsahuje súhrn všetkých kladných hodnôt a napomáha nám vyhnúť sa zlému správaniu.

Každý človek vo svojom živote je pod vplyvom zákazov, príkazov, usmernení, zvykov, mravov, ktoré ovplyvňujú jeho správanie či skutky v rovine všeobecnej, ale aj v rovine odbornej či profesionálnej činnosti. Konkrétne formy správania sa ľudí sú podmienené etickými a mravnými princípmi prevládajúcimi v danej spoločnosti, ale aj príslušnosťou jednotlivca k určitej sociálnej skupine, k určitému stavu resp. profesii.

Je nesporné, že v spoločnosti sa na niektoré druhy profesijných činností kladú vyššie morálne požiadavky. Táto skutočnosť je daná osobitnou dôverou, ktorú určitá profesia požíva, spoločenskou kontrolou a jednak aj tým, že charakter a povaha určitého druhu práce vyžaduje vysokú zodpovednosť, precíznosť a koordinovanosť. Vyššie morálne požiadavky sú nesporne kladené predovšetkým na tie profesijné skupiny, ktorých objektom činnosti je sám človek, jeho základné ľudské práva a slobody, oprávnené práva a záujmy. Týmito skupinami sú predovšetkým právnické profesie. V profesii právnikov, pri ich pôsobení takmer na ktoromkoľvek poste sa vždy prelínajú právne a mravné požiadavky. Je to pochopiteľné, pretože akúkoľvek profesiu by človek vykonával, nech by bol akýmkoľvek špecialistom, jeho činnosť sa stane spoločensky osožnou len vtedy, ak jej základom sú etické a mravné princípy. Vo všeobecnosti možno konštatovať, že z etických požiadaviek na výkon právnických profesií sú najmä:

- úcta k právu a spravodlivosti,
- záujem o človeka, vysoká kultivovanosť a korektnosť v konaní a vystupovaní
- ochrana pred samol'ubosťou a nadradenosťou
- neprehliadanie názorov a oprávnených záujmov iných
- rešpektovanie práv všetkých účastníkov konania

Profesijnú etiku - deontológiu možno charakterizovať ako odvetvie etiky, ktorého predmetom je systém noriem upravujúcich povinnosť odborníka ku klientovi, verejnosti a ku kolegom. Z pohľadu profesijnej etiky sa jednak rozlišujú v š e o b e c n é e t i c k é normy – univerzálne morálne normy danej

spoločnosti aplikovateľné na všetkých ľuďoch, pričom tieto sú modifikovane implantované aj v konkrétnych profesiách a š p e c i f i c k é normy vyplývajúce zo statusu danej konkrétnej profesie , ktoré sú nazývané r o l o v é normy. Do profesijnej etiky patria iba rolové normy. Požiadavky na etiku profesie vyjadrujú profesijné spoločenstvá vo svojich etických kódexoch.

Etické kódexy v právnických povolaniach prijali sudcovia, advokáti ,exekútori a notári.

Etický kódex možno charakterizovať ako normatívny systém zahrňujúci v sebe morálne normy a princípy, ktorý je vyjadrením mravného ideálu určitého povolania , jeho hlavných hodnôt, určitou formou príkazov a zákazov v písomnej podobe. Slúži ako projekcia plnenia úloh v povolani i ako všeobecný návod , ako sa treba správať v konkrétnych situáciách a v profesijných vzťahoch. Slúži aj ako miera hodnotenia konania, ktoré škodí profesii. Jeho normy definujú správanie, ktoré má verejnosť právo očakávať od odborníkov a od ich zamestnancov.

Medzi funkcie, ktoré by mal etický kódex plniť možno uviesť :

- 1/ mal by byť zjednocujúcim dokumentom,
- 2/ mal by byť zdrojom verejného hodnotenia danej profesie,
- 3/ má vyjadrovať profesionálnu socializáciu,
- 4/ má zvyšovať reputáciu a dôveru verejnosti voči danej profesii,
- 5/ má slúžiť ako prevencia voči nemorálnemu správaniu sa príslušníkov vymedzenej profesie.

ETIKA PROKURÁTORA

Prokuratúra, ktorej právne postavenie a pôsobnosti som vyjadril vo vyššie uvedenej časti, doteraz neprijala etický kódex prokurátora. Z hľadiska komplexnosti, najucelenejší materiál vyjadrujúci zásady postupu prokurátorov pri výkone služobných povinností v oblasti etiky a s ňou súvisiace otázky upravujú „ Európske smernice o etike a správaní prokurátorov“ tzv. „Budapeštianske smernice,“. Tento dokument nie je pre jednotlivé národné prokuratúry záväzný, ale svojím obsahom predstavuje významný materiál pre možný postup prijímania etického kódexu prokurátora aj v našich podmienkach.

Práva a povinnosti, ako aj zodpovednosť prokurátora sú v zmysle platnej právnej úpravy vyjadrené v zákone číslo 153/2001 Z. z. a v zákone č. 154/2001 Z. z.. Na generálneho prokurátora sa osobitne vzťahuje aj právna úprava vyjadrená v zákone č. 357/2004 Z. z..

Práva a povinnosti prokurátora sú dvojakého druhu. Prvá časť vychádza zo všeobecných pracovnoprávných predpisov /práva a povinnosti ako účastníka pracovno právnych vzťahov/. Druhú časť tvoria tie, ktoré vychádzajú

z osobitosti plnenia tejto funkcie a sú upravené v zákonoch. Prokurátor sa výkonom svojej funkcie podieľa na ochrane práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb a štátu.

Prokurátor vymenovaný do funkcie prokurátora generálnym prokurátorom skladá do jeho rúk sľub „Sľubujem na svoju česť a svedomie, že budem dodržiavať Ústavu Slovenskej republiky, ústavné zákony, zákony a ostatné všeobecne záväzné právne predpisy, že pri výkone svojej funkcie ich budem uplatňovať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia a že v súlade s nimi budem vykonávať funkciu prokurátora nestranne a spravodlivo. Budem zachovávať vernosť Slovenskej republike a chrániť dôstojnosť funkcie prokurátora.“.

Prokurátor ako orgán ochrany práva je v súlade so zákonom povinný /§ 5 Z. č. 153/2001 Z. z./

- a) podľa najlepšieho vedomia a svedomia uplatňovať Ústavu Slovenskej republiky, ústavné zákony, zákony, medzinárodné zmluvy vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom a ostatné všeobecne záväzné právne predpisy,
- b) rešpektovať a chrániť ľudskú dôstojnosť, základné ľudské práva a slobody a vyvarovať sa akejkoľvek diskriminácie,
- c) chrániť verejný záujem,
- d) postupovať iniciatívne, spravodlivo, nestranne a bez priet'ahov.

Základné povinnosti, ktoré je prokurátor povinný plniť, sú upravené v ustanovení § 26 zákona č. 154//2001 Z.z. a tie sú nasledovné :

- a) plniť povinnosti, ktoré mu vyplývajú z Ústavy Slovenskej republiky, z ústavných zákonov, zo zákonov a z ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov, ako aj úlohy a pokyny uložené nadriadeným prokurátorom, ak bol s nimi riadne oboznámený; splnenie pokynu je prokurátor povinný odmietnuť, ak by jeho splnením spáchal trestný čin, priestupok, iný správny delikt alebo disciplinárne previnenie,
- b) chrániť verejný záujem a slúžiť verejnému záujmu,
- c) vykonávať svoje služobné povinnosti svedomite, nestranne a bez priet'ahov,
- d) nedať sa ovplyvniť individuálnymi alebo čiastkovými záujmami, záujmami politických strán alebo politických hnutí, nepodľahnúť tlaku verejnej mienky alebo oznamovacích prostriedkov a odmietnuť akýkoľvek zásah, nátlak, vplyv alebo žiadosť, ktoré by mohli viesť k ohrozeniu jeho nestrannosti,
- e) konať objektívne a prihliadať na všetky rozhodné okolnosti bez ohľadu na to, či sú pre strany alebo pre účastníkov konania prospešné, alebo neprospešné,
- f) chrániť ľudskú dôstojnosť, základné ľudské práva a slobody, nezvýhodňovať a nepoškodzovať strany alebo účastníkov konania pre ich pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo

sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo k etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie,

- g) prehlbovať svoju odbornú kvalifikáciu,
- h) zdržať sa verejného vyslovovania svojho názoru na prípady, ktoré nie sú právoplatne skončené,
- i) zdržať sa konania, ktoré by mohlo viesť k stretu služobného záujmu s osobnými záujmami prokurátora, najmä nezneužívať informácie získané v súvislosti s výkonom funkcie prokurátora na vlastný prospech alebo na prospech iného,
- j) nevykonávať činnosť, ktorá je nezlučiteľná s výkonom funkcie prokurátora,
- k) neposkytovať služby právnej pomoci; za službu právnej pomoci sa nepovažuje zastupovanie podľa osobitného zákona, /Občiansky zákonník, Občiansky súdny poriadok, Zákon o správnom konaní/,
- l) zachovávať dôstojnosť pri výkone funkcie prokurátora, chrániť vážnosť vykonávanej funkcie a vystríhať sa všetkého, čo by mohlo spôsobiť ujmu na cti prokurátora alebo oslabiť dôveru v jeho nestrannosť,
- m) dodržiavať pri výkone svojej funkcie pravidlá prokurátorskej etiky,
- n) mať oblečený úradný odev (talár) v konaní pred súdmi na hlavnom pojednávaní a verejnom zasadnutí súdu v trestnom konaní a na pojednávaní súdu v občianskom súdnom konaní,
- o) využívať služobný čas v plnom rozsahu a dodržiavať ustanovený týždenný služobný čas,
- p) oznamovať služobnému úradu všetky zmeny vo svojich osobných údajoch,
- r) oznámiť bez zbytočného odkladu služobnému úradu stratu alebo odcudzenie svojho služobného preukazu.

Prokurátor nie je oprávnený štrajkovať ani inak narúšať riadne plnenie úloh prokuratúry a nesmie vykonávať politickú činnosť /článok 54 Ústavy, § 26 ods. 2 zákona č. 154/2001 Z. z. /.

Prokurátor je povinný zachovávať mlčanlivosť, a to aj po zániku služobného pomeru, o veciach, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s výkonom svojej funkcie, ak nebol tejto povinnosti zbavený zo zákona. Zbaviť prokurátora povinnosti zachovávať mlčanlivosť môže generálny prokurátor, a to aj po zániku služobného pomeru prokurátora.

Ďalšie povinnosti, ktoré zákon č. 154/2001 Z. z. v ustanovení § 74 prokurátorovi ukladá sú nasledovné:

- a) dodržiavať pri výkone svojej funkcie všeobecne záväzné právne predpisy, služobné predpisy, pokyny a príkazy vedúcich prokurátorov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia,
- b) nepožívať alkoholické nápoje ani iné návykové látky pred začiatkom služobného dňa a počas služobného dňa,

- c) oznamovať služobnému úradu nedostatky a poruchy, ktoré by mohli ohroziť bezpečnosť alebo zdravie prokurátorov pri výkone ich funkcie.

S poukazom na citáciu vyššie uvedených právnych predpisov možno konštatovať, že prokurátor má v zákonnej podobe upravené rozsiahle spektrum povinností, ktoré zásadným spôsobom regulujú a upravujú výkon najmä jeho služobných povinností vrátane jeho rozhodovacej činnosti, ale aj správanie sa v jeho súkromnom živote. Uvedená úprava predstavuje určitú záruku, aby v prípade nedodržania resp. nerešpektovania zákonom vymedzených povinností, bolo možné voči príslušnému prokurátorovi vyvodiť zodpovednosť za jeho konanie resp. správanie.

Zákon číslo 154/2001 Z. z. v ustanovení § 188 definuje, ako disciplinárne previnenie prokurátora

- a) zavinené nesplnenie alebo porušenie povinností prokurátora,
- b) správanie prokurátora, ktoré vzbudzuje oprávnené pochybnosti o jeho svedomitosti a nestrannosti pri rozhodovaní,
- c) správanie prokurátora na verejnosti, ktoré znižuje vážnosť prokuratúry.

Ani etika, ani morálka u konkrétneho človeka vrátane prokurátora nie je daná od prírody, dedične a automaticky. Je určovaná kvalitou spoločenského a sociálneho prostredia, charakterom ľudí s ktorými prichádza človek do styku, ako aj intenzitou pôsobenia týchto vplyvov na formovanie jeho osobnosti. Ak má jednotlivec konať mravne, musí byť vychovávaný tak, aby sám dokázal rozlišovať medzi názormi, hodnotami a javmi z pohľadu ktoré sú zlé a ktoré sú dobré. Pre systematickú realizáciu mravného konania zo strany prokurátora však nie je postačujúce len správne rozlišovanie mravného a nemravného, ale prokurátor by mal mať už vypestovanú schopnosť, mal by mať vnútornú snahu, potrebu a vôľu po presadzovaní správnych a morálnych noriem v praktickom živote, ktoré prezentuje tak v profesijnom vystupovaní, ako aj v osobnom živote.

V tomto procese nezastupiteľnú úlohu zohráva už výchova, neskôr právnické štúdium, následne obdobie prípravy na funkciu prokurátora /podľa v súčasnosti platnej úpravy právny čakatel' prokuratúry/ a potom samotný prístup a ochota dodržiavať povinnosti a rešpektovať úctu k právu a spravodlivosti. Je potrebné uviesť, že prokurátor nevykonáva svoju funkciu /po vymenovaní za prokurátora bez časového obmedzenia/ 8 hodín denne. Prokurátorom je a zostáva prokurátorom aj po uplynutí jeho služobného času. Pri výkone funkcie prokurátora je zrejme nemožné absolútne oddeliť jeho plnenie služobných povinností od jeho ostatného správania sa v osobnom živote. Osobný život prokurátora podlieha taktiež minimálne morálnym pravidlám, ktoré viac ako dobrovoľne plne rešpektuje. Vyhodnotenie správania sa prokurátora aj v osobnom živote má byť jedným z kritérií pri jeho hodnotení

v rámci preverovania kritérií pre jeho kariérny postup. Dodržiavanie etických a morálnych zásad je vyhodnocované aj pri hodnotení právnych čakatel'och prokuratúry. Funkcia prokurátora je veľmi obtiažnou a náročnou funkciou. Náležité plnenie služobných povinností ,dodržiavanie etických a morálnych zásad sa u prokurátora vyžaduje ako nedielná súčasť plnenia jeho úloh bez ohľadu na náročnosť plnenia úloh, ako aj bez ohľadu na prípadný tlak rôznych okolností na prokurátora /vysoká pracovná vyťaženosť, časová tieseň, okamžité rozhodovanie, zložitosť a právna náročnosť vecí, ale aj predčasná medializácia vyvolávajúca predčasné závery verejnosti a následný jednostranný nátlak na vyriešenie vecí a pod./. Prokurátor je aj v rámci týchto špecifických a sťažných podmienok hodnotený ako subjekt, ktorý jednoznačne musí zniesť náročnejšie podmienky pri jeho predpokladanej snahe zachovať morálne a etické princípy vo svojom profesijnom aj osobnom konaní a vystupovaní. Zásadnou skutočnosťou v rámci výkonu funkcie prokurátora je, že ako orgán ochrany práva sa musí za každých okolností a v každej individuálnej veci riadiť aj článkom 2 ods. 2 Ústavy, a z tohto dôvodu môže konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Jeho rozhodovacia činnosť a profesijný postup sú kontrolovateľné zo strany jednak nadriadených orgánov, ako aj dotknutými osobami a širokou verejnosťou v rámci zákonnej povinnosti zverejňovania právoplatných rozhodnutí a postupov prokurátora vydaných v trestnom konaní na webovom sídle generálnej prokuratúry.

Verejnosť najmä prostredníctvom médií osobitne prejavuje záujem o kontrolu výkonu služobnej činnosti prokurátora, ktorú často žiaľ hodnotí bez náležitého poznania konkrétnej veci. Rovnako pozorne vyhodnocuje a prezentuje aj zadovážené poznatky nasvedčujúce, že prokurátor sa v osobnom živote dopustil konania, ktoré je v rozpore so zákonom /vedenie motorového vozidla pod vplyvom návykovej látky/ alebo s mravnými a morálnymi zásadami. Aj v takýchto prípadoch verejnosť prokurátora nevníma ako bežného občana, ale práve ako prokurátora, ktorý by mal reprezentovať vyššie morálne a etické zásady.

Dovolím si poznamenať, že platná právna úprava takmer dostatočne pokrýva tie povinnosti, ktoré je prokurátor povinný plniť, rešpektovať a dodržiavať v rámci plnenia služobných povinností. Možno povedať, že tieto povinnosti subsumujú v určitej časti aj etické a morálne hodnoty, ktoré prokurátor pri výkone služobnej činnosti má dodržiavať. V tomto smere ani nie sú problémy z hľadiska prípadného postihu prokurátora za porušenie zákonných a tým aj morálnych a etických zásad /§ 188 písm. a, b, c zákona č. 154/2001 Z. z./.

Ako rolové normy – základné zásady ktoré by prokurátor mal vždy a za každých okolností dodržiavať možno vyjadriť nasledovné povinnosti:

- a/ vykonávať svoje úlohy vrátane povinnosti podať obžalobu, vydávať decízne rozhodnutia a opatrenia v trestnom konaní , podávať protesty a upozornenia

prokurátora vrátane súdnych žalôb v správnom súdnictve v súlade s relevantnými vnútroštátnymi zákonmi a medzinárodnými dohovormi tvoriacimi súčasť nášho právneho poriadku,

- b/ vykonávať svoje úlohy spravodlivo, nestranne, konzistentne a účelne,
- c/ rešpektovať, chrániť a podporovať ľudskú dôstojnosť a ľudské práva, vrátane práv účastníkov konaní iniciovaných prokurátorom,
- d/ mať na zreteli, že prokurátor koná v mene spoločnosti a verejného záujmu,
- e/ dodržiavať spravodlivú rovnováhu medzi všeobecnými záujmami spoločnosti a záujmami a právami jednotlivca.

Určité špecifiká výkonu prokurátorského dozoru v trestných veciach by mali nájsť vyjadrenie v rámcových zásadách profesionálneho správania sa prokurátora, ktoré možno vyjadriť v nasledovných bodoch, podľa ktorých by prokurátor mal vždy :

- a. rešpektovať zásadu spravodlivého súdneho konania tak, ako je zakotvená v článku 6, Európskeho dohovoru na ochranu ľudských práv a základných slobôd, ako aj v súdnych prípadoch súdnej praxi Európskeho súdu pre ľudské práva,
- b. vykonávať svoju funkciu spravodlivo, nestranne, objektívne a nezávisle,
- c. usilovať sa, aby systém trestnej justície fungoval pokiaľ možno čo najúčelnejšie a konzistentne so záujmom justície,
- d. rešpektovať zásadu prezumpcie neviny,
- e. pri rozhodovaní či stíhať alebo nestíhať alebo o čomkoľvek inom, čo môže zasiahnuť do priebehu súdneho konania, usilovať o to, aby boli vykonané alebo vykonávané všetky nevyhnutné vyšetrovacie úkony a vyšetrovania,
- f. zohľadňovať všetky dôležité okolnosti prípadu vrátane tých, ktoré sa týkajú obvineného bez ohľadu na to, či sú v jeho prospech alebo neprospech,
- g. nedávať podnet na začatie alebo nepokračovať v konaní, pokiaľ nestranné vyšetrovanie ukáže, že obvinenie nie je dôvodné,
- h. stíhať prísne ale spravodlivo a pridržovať sa dôkazov,
- i. skúmať získané dôkazy s cieľom zistiť, či boli nadobudnuté zákonným spôsobom,
- j. nepoužiť dôkazy, pokiaľ existuje dôvod domnievať sa, že boli získané nezákonným spôsobom predstavujúcim závažné porušenie ľudských práv obvineného alebo inej osoby a použiť takto nadobudnuté dôkazy len proti osobám, ktoré ich nezákonne získali,
- k. zasadzovať sa za to, aby boli vykonané príslušné opatrenia proti tým, ktorí takéto metódy uplatňujú,
- l. dodržiavať zásadu rovnosti zbraní, hlavne pri sprístupňovaní informácií obvinenému a jeho obhajcovi v súlade so zákonom a zásadami spravodlivého súdneho konania,
- m. náležite zohľadňovať záujmy svedkov a obetí,
- n. pomáhať súdu dosiahnuť spravodlivý rozsudok,

o. rozhodovať na základe nestranného a profesionálneho hodnotenia dostupných dôkazov.

Uvedené špecifiká zásad sú podmienené aj skutočnosťou, že právomoci prokurátora v trestnej oblasti zahrňujú rozsiahle kompetencie prokurátora v prípravnom konaní, ako aj pri podávaní obžaloby a jej zastupovaní v konaní pred súdom. Prokurátor v konaní podľa § 215 ods. 2, 3, Trestného poriadku - zastavenie trestného stíhania, § 216 Trestného poriadku - podmienené zastavenie trestného stíhania, § 218 Trestného poriadku - podmienené zastavenie trestného stíhania spolupracujúceho obvineného a § 220 Trestného poriadku – konanie o zmieri vydáva rozhodnutia, proti ktorým zákon pripúšťa podanie opravného prostriedku, o ktorom rozhoduje v rámci sústavy prokuratúry, nadriadený prokurátor. Právoplatné rozhodnutia v týchto veciach sú svojou povahou *res iudicata*. V prípade postupu podľa § 232 Trestného poriadku - konanie o dohode o vine a treste prokurátor spracúva celý spisový materiál a súdu ho predkladá spolu s návrhom na schválenie dohody o vine a treste, ktorú predtým podpisujú prokurátor, obvinený, obhajca a poškodený.

Zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre upravuje výkon dozoru prokurátora v pôsobnosti trestnoprávnej, občiansko súdnej ako aj v pôsobnosti výkonu dozoru prokurátora nad zákonnosťou postupu a rozhodovania orgánov verejnej správy / zahrňujúci najmä orgány štátnej správy a územnej samosprávy /. V každej oblasti v ktorej prokurátor v rámci zákonom vymedzenej pôsobnosti uplatňuje svoju právomoc prostriedkami realizácie dozoru, vstupuje a zasahuje do osobných práv alebo do práv a oprávnených záujmov tak fyzických, ako aj právnických osôb resp. do rozhodovacej činnosti orgánov verejnej správy. Vždy ide o činnosť prokurátora smerujúcu k ochrane práv, ktorú si vyžaduje verejný záujem. V tomto smere by bolo žiaduce vyjadriť aj určité všeobecné zásady profesionálneho správania. Prokurátori bez ohľadu na prostriedky, ktorými realizujú výkon dozoru prokurátora, by mali vždy dodržiavať najvyššie profesionálne štandardy a

- a. stále by mali dodržiavať patričnú úroveň cti a dôstojnosti, ktorá prináleží ich profesii
- b. vždy by sa mali správať na profesionálnej úrovni
- c. vždy by mali vykonávať svoju profesionálnu prácu na najvyššej úrovni štandardov integrity morálnej bezúhonnosti a svedomitosti
- d. mali by vykonávať svoje funkcie na základe vlastného hodnotenia faktov a v súlade so zákonom, slobodne a bez nenáležitého ovplyvňovania
- e. mali by stále byť dobre informovaní, vzdelávaní a mali by sústavne sledovať relevantný vývoj v oblasti práva a v celej spoločnosti
- f. mali by vynakladať maximálne úsilie na zachovávanie svojej nestrannosti a konzistentnosti a na to, aby sa takto aj prejavovali, pričom by mali akceptovať

všeobecné smernice, zásady a kritériá tak, ako je to uvedené v odseku 36a Odporúčania Rec(2000)19, ktorým by sa mali ako jednotlivci aj ako celok riadiť pri výkone svojich povinností a mali by sa usilovať o zabezpečovanie primeraného dialógu a tímovej práce

- g. vykonávať svoje povinnosti spravodlivo, smelo, bez uprednostňovania a predsudkov
- h. nemali by dovoliť, aby do ich práce zasahovali jednotlivci alebo záujmové skupiny, nátlak verejnosti alebo médií
- i. mali by rešpektovať právo ľudí na rovnosť pred zákonom, zdržať sa diskriminácie osôb z akéhokoľvek dôvodu, napríklad pohlavia, rasy, farby pokožky, jazyka, náboženstva, politického alebo iného presvedčenia, sexuálnej orientácie, národnostného alebo spoločenského pôvodu, príslušnosti k národnostnej menšine, majetku, pôvodu, zdravotného stavu, postihnutia alebo akéhokoľvek iného statusu
- j. chrániť profesionálne tajomstvo
- k. zohľadňovať názory, legitímne záujmy, súkromie a prípadné obavy osôb, s ktorými pri výkone svojich služobných povinností dochádzajú do kontaktu / vrátane odsúdených osôb / ,
- l. usilovať sa zabezpečovať v rámci svojich prokurátorských právomocí, aby osoby boli patrične informované o svojich právach a svojom zákonnom postavení,
- m. zdvorilo a s úctou vykonávať svoje povinnosti pred súdom, na polícii a na iných verejných orgánoch, ako aj v spolupráci s ostatnými príslušníkmi právnických profesií
- n. poskytovať súčinnosť a pomoc prokurátorom a prokuratúram iných štátov v súlade so zákonom a v záujme podpory medzinárodnej spolupráce, a to v najväčšom možnom rozsahu,
- o. nedovoliť, aby vlastné osobné alebo finančné záujmy, rodinné, spoločenské alebo iné vzťahy nenáležite ovplyvňovali profesionálne správanie prokurátora. Prokurátor by predovšetkým nemal konať v prípadoch, kde on sám, jeho rodina alebo kolegovia majú osobné, súkromné alebo finančné záujmy alebo prepojenia.

S poukazom na v súčasnosti platnú právnu úpravu zastávam názor, že v konkrétnych veciach môže byť obtiažne resp. problematické reagovať práve na porušenia morálnych a etických zásad v osobnom živote prokurátora. Aj keď v súčasnosti nie je prijatý etický kódex prokurátora resp. obdobný materiál je potrebné uviesť, že na pravidlá prokurátorskej etiky sa priamo odvoláva výlučne text ustanovenia § 26 písm. m/ zákona č. 154/2001 Z. z.. Nepriamo možno dodržiavanie etiky a morálky vydedukovať aj zo záverečných slov obsiahnutých v texte sľubu prokurátora /... chrániť dôstojnosť funkcie

prokurátora/, ako aj z textu podmienky pre vymenovanie do funkcie prokurátora upravenej v ustanovení § 26 ods. 1 písm. d/ zákona č. 154/2001 Z. z. / je bezúhonný a jeho morálne vlastnosti dávajú záruku, že funkciu prokurátora bude riadne vykonávať/. S prihliadnutím na definíciu skutkovej podstaty naplňujúcej disciplinárne previnenie prokurátora – správanie prokurátora na verejnosti, ktoré znižuje vážnosť prokuratúry možno konštatovať, že uvedené ustanovenie je aplikovateľné v rámci vyvodenia zodpovednosti za správanie sa prokurátora v služobnom čase, ale aj mimo služobného času v oblasti osobného života. Absencia bližšieho konkretizovania etických a morálnych hodnôt a zásad v tomto smere dáva priestor pre voľnú úvahu orgánu, ktorý by rozhodoval o prípadnom návrhu na disciplinárny postih prokurátora, ktorý by sa v osobnom živote mal dopustiť previnenia na verejnosti správaním znižujúcim vážnosť prokuratúry. Aj táto skutočnosť nepriamo nasvedčuje tomu, že existujú reálne a dôvodné okolnosti začať proces potrebný pre prijatie etického kódexu prokurátora.

Etický kódex prokurátora by mal preto obsahovať aj časť, v ktorej by sa reagovalo na správanie sa prokurátora v súkromnom živote. V tejto časti by mali svoje miesto nájsť aj nasledovné zásady:

- 1/ prokurátor nesmie svojím správaním v súkromnom živote poškodzovať a spochybňovať svoju skutočnú alebo odôvodnene vnímanú resp. očakávanú morálnu bezúhonnosť resp. integritu, spravodlivosť a nestrannosť prokuratúry,
- 2/ prokurátor musí vždy rešpektovať zákony a správať sa podľa zákonov,
- 3/ prokurátor sa musí správať tak, aby posilňoval a udržiaval dôveru verejnosti voči svojej profesii,
- 4/ informácie, ktoré boli prokurátorovi sprístupnené v rámci výkonu jeho profesionálnych povinností, prokurátor nesmie využívať na presadzovania svojich vlastných neodôvodnených súkromných záujmov alebo záujmov iných osôb,
- 5/ prokurátor nesmie prijímať dary, ceny, výhody, finančnú motiváciu alebo pohostinnosť od tretích strán a ani vykonávať úlohy, ktoré by mohli byť vnímané ako narušenie jeho morálnej bezúhonnosti a nestrannosti,
- 6/ prokurátor sa má vyhýbať miestam ako aj osobám, ktoré by mohli prokurátora kompromitovať /účasť na pohostení, zábavných podujatiach a pobytoch hradených podnikateľskými subjektami/,
- 7/ vykonávaním povinností pri správe svojho majetku a majetkových pomerov svojej rodiny prokurátor zvyšuje svoju osobnú dôveryhodnosť pre výkon svojej funkcie
- 8/ prokurátor má zvažovať spoluprácu s neziskovými organizáciami nad rámec pracovných povinností.

Hodnotenie správania sa prokurátora a jeho vystupovanie na verejnosti vo sfére najmä jeho súkromného života, sa nemôže realizovať bez vopred

stanovených hraníc. Nemožno absolutizovať len plnenie služobných povinností a dodržiavanie morálnych a etických zásad takým spôsobom, že prokurátorovi bude obmedzené, alebo až odňaté právo na primerané súkromie, jeho osobný život, prejavy a správanie sa v jeho osobnom živote /navštevovanie športových a spoločenských akcií, oslavy životných výročí, návštevy reštauračných zariadení a pod./. Nastavenie – zadefinovanie hraníc, ktoré by mali nielen pomyselne oddeľovať to čo je v súlade s etikou a čo už je v rozpore s etikou najmä v osobnom živote prokurátora, je nepochybne veľmi citlivé až problematické. Osobitne v tomto smere sú citlivo verejnosťou vnímané prípady stretnutí prokurátorov so sudcami alebo zástupcami iných právnických profesií v súkromnom živote, na základe ktorých verejnosť následne priamo vyvodzuje nemožnosť ich nestranného a objektívneho vystupovania v konkrétnych kauzách. Verejnosť nevníma a odhliada od možných dlhoročných priateľstiev vyplývajúcich zo spoločného štúdia na vysokej škole, existencie kolegiálnych vzťahov na predchádzajúcich spoločných pracoviskách a pod. Vymedzenie hraníc pre vyvodenie a rozhodnutie o možnej predpojatosti z uvedených dôvodov je osobitne obtiažné. Rigorózný výklad v tomto smere presadzujúci zákazy by mohol viesť až k znefunkčneniu justičného systému v našich demografických podmienkach.

Z hľadiska samotného procesu prijatia kódexu prokurátora v zmysle platnej právnej úpravy vzťahujúcej sa na pôsobnosť a právomoci stavovských prokurátorských organizácií, je potrebné poznamenať, že samotné prijatie etického kódexu prokurátora je vo výlučnej právomoci generálneho prokurátora. Orgány samosprávy prokurátorov – zhromaždenia prokurátorov, prokurátorské rady pri jednotlivých krajských prokuratúrach a generálnej prokuratúre a rada prokurátorov má v tomto smere len oprávnenie vyjadriť sa k prípadnému návrhu etického kódexu prokurátora na požiadanie generálneho prokurátora /§ 222 ods. 1 písm. e/, § 224 ods. 2 písm. f/ zákona č. 154/2001 Z. z./ . Stavovské organizácie prokuratúry nemajú zákonnú pôsobnosť a právomoc na prijatie etického kódexu prokurátora, ale prípadné prijatie etického kódexu môžu u generálneho prokurátora iniciovať a na jeho vypracovaní spolupracovať.

Ako ďalší materiál využiteľný pri vypracovaní návrhu etického kódexu prokurátora môžu slúžiť najmä,

- 1/ Správa o európskych normách týkajúcich sa nezávislosti justičného systému /Benátska konferencia december 2010/,
- 2/ Európske smernice o etike a správaní prokurátorov / Budapeštianske smernice , máj 2005 /, prijaté na Konferencii generálnych prokurátorov Európy na 6. zasadnutí

- 3/ Odporúčanie Rady Európy č. Rec/2000/19 prijaté Výborom ministrov dňa 6.10.2000 členským štátom o postavení prokuratúry v systéme trestného súdnictva
- 4/ Odporúčanie Rady Európy č. Rec/2000/10 o etickom kódexe verejných činiteľov, prijaté Výborom ministrov Rady Európy dňa 6.10.2010.

Taktiež ako zdroj poznatkov by v určitej miere mohli byť využiteľné aj už prijaté etické kódexy prokurátorov v Nemecku, Rakúsku a Maďarsku.

Etický kódex v akejkol'vek obsiahlej podobe určite nebude môcť vyjadriť úplný a kompletný zoznam a výpočet všetkých zásad etiky a morálky tak z hľadiska služobného postupu a rozhodovania prokurátora ako aj z hľadiska jeho správania sa v osobnom živote. Etický kódex by nemal predstavovať ani nástroj na možné riešenie nezhôd a osobných animozít medzi prokurátormi v rámci ich vertikálneho postavenia . Ako nejednoznačná sa javí aj otázka, či zásady vyjadrené v etickom kódexe sa stanú integrálnou súčasťou pravidiel disciplinárnych konaní, alebo zostanú nezávislé od týchto pravidiel a budú slúžiť pre účely výlučne samosprávnych orgánov. Z hľadiska istoty je veľmi dôležité pre každého prokurátora poznanie, či nedodržanie niektorej zo zásad bude už samo o sebe predstavovať disciplinárne previnenie, ako aj presné zadefinovanie postavenia orgánu, ktorý bude vyhodnocovať porušenie etického kódexu a za akým účelom. Etický kódex by mal poskytovať aj primeranú ochranu všetkým tým prokurátorom, ktorí si náležite a zodpovedne plnia svoje služobné povinnosti a dodržia morálne , etické pravidlá tak pri výkone služobnej činnosti ako aj v osobnom živote. Prijatiu etického kódexu by jednoznačne mala predchádzať široká vnútorná diskusia v rámci zvolaných zhromaždení prokurátorov, zasadnutí prokurátorských rád a rady prokurátorov, ako aj široká vonkajšia odborná diskusia za účasti odbornej verejnosti /napríklad sociológovia, filozofi/. Princípy samotného etického kódexu by rozhodne mali vypracovať samotní prokurátori.

Slovenská republika ako právny štát budovaný na rozsiahlych demokratických právach a princípoch by nesporne mal náležite a zodpovedne pristupovať k reálnemu zabezpečeniu všetkých najmä materiálnych a finančných požiadaviek nevyhnutných pre zabezpečenie nestranného a samostatného fungovania prokuratúry, ako orgánu ochrany práva. Pokiaľ nároky na profesijný ako aj osobný život prokurátora sa zvyšujú resp. intenzívnejšie sa presadzujú vo všeobecných rovinách, tak štát by nesporne mal zabezpečiť aj podmienky pre finančnú, materiálnu a personálnu stabilitu prokurátorov, ktorí nestranne vykonávajú veľmi náročné a nezastupiteľné úlohy vo verejnom záujme .

Ďakujem za Vašu pozornosť.

Použitá literatúra:

Správa o európskych normách týkajúcich sa nezávislosti justičného systému /Benátska konferencia, /december 2010/

Európske smernice o etike a správaní prokurátorov /Budapeštianske smernice, máj 2005/

Odporúčanie Rady Európy č. Rec/2000/19 prijaté Výborom ministrov dňa 6.10.2000 členským štátom o postavení prokuratúry v systéme trestného súdnictva

Odporúčania Rady Európy č. R/2000/10 o etickom kódexe verejných činiteľov

Obchodné právo č. 9/2005 „Dobré mravy v profesiograme právnického povolania“ JUDr. Vlasta Čečotová CSc.

Európske a národné rozmery civilného práva, etický rozmer a zodpovednosť právnických profesií, „Zodpovednosť prokurátora“ JUDr. Slavomír Šúrek

Právo pre ROPO a OBCE „Etika verejného činiteľa“, Ing.Alexander Thurzo,CSc

Dobré mravy v slovenskom súkromnom práve, Vlasta Čečotová

Trestné právo procesné, všeobecná a osobitná časť, Heureka 2012, Doc. JUDr. Jozef Čentíš CSc.

Etika státního zástupce v rozhodovacích
činnostech a v osobním životě v ČR

JUDr. Lenka Bradáčová, Ph.D.

„Vzdávat se odpovědnosti je populární český sport a většina Čechů prochází životem s tím, že viní téměř všechny kolem sebe za téměř všechny ze svých neúspěchů a za každou ze svých katastrof, osobních i národních“

Benjamin Kuras

Primární musí být odpovědnost za vlastní činy

Nástroje posilování odpovědnosti

- jmenování státních zástupců do funkce
- kariérní systém a úprava přeložení
- vnitřní organizace
- systém vzdělávání
- přístup veřejnosti k informacím – srozumitelnost, transparentnost
- role komor, profesních sdružení a obecné veřejnosti
- **role médií**

Kodex profesní etiky státního zástupce

Nejvyšší státní zastupitelství ČR

Mravní kodex státního zástupce

Unie státních zástupců ČR

„není oblast, kde by odpovědnost za myšlenku a čin neexistovala“

Etická komise

Smyslem činnosti etické komise a jejím cílem je přispět k prohloubení etiky a solidarity ve vzájemných vztazích mezi státními zástupci a při vystupování a chování státních zástupců na veřejnosti

Etická komise se při své činnosti řídí Statutem, který schvaluje Shromáždění zástupců sekcí

citováno ze stanov USZ ČR

Cíle etické komise

- Náplní činnosti komise je posuzování jednání, chování a vystupování státních zástupců České republiky, zda je v souladu s **Mravním kodexem státního zástupce** přijatého Shromážděním delegátů Unie v Praze dne 7. dubna 1999 a potvrzeného Shromážděním zástupců sekcí Unie ve Znojmě dne 9. dubna 2005 (dále Mravní kodex státního zástupce).
- Při hodnocení chování, vystupování a jednání státního zástupce může přihlídnout /nebo přitom přihlíží/ k tomu, zda a jak chování nebo jednání státního zástupce **ohrožuje důvěru** v činnost státního zastupitelství nebo v **odbornost jeho postupu** anebo **snižuje vážnost a důstojnost** funkce státního zástupce a zda je v rozporu se slibem státního zástupce (§ 18 odst. 2) zák. o státním zastupitelství

Stanoviska etické komise

- státní zástupce a sdělovací prostředky
- státní zástupce a jeho účast na veřejném životě

„veřejnost očekává od justice zjednodušeně řečeno spravedlnost“

„Jakkoli je spravedlnost pro každé společenství nesmírně důležitá, přece však sama nestačí. Předně se představa spravedlnosti opírá o jistou základní důvěru mezi lidmi“

Etická povinnost

„Jednej vždy tak, aby morální zásady tvého jednání mohly sloužit jako obecné normy chování všech lidí a nepohlížej nikdy na spoluobčany jako na pouhý prostředek k dosažení svých cílů, ale vždy jako na hlavní účel svého jednání.“

E. Kant

Děkuji

ETIKA V PRÁVU – bída principů
JUDr. Jan Vyklický
sudca Najvyššieho správneho súdu Českej republiky
čestný prezident Sudcovej únie Českej republiky

Ústředním hlediskem a teoretickým východiskem je deontologie nebo deontologická etika, směr normativní filosofické etiky, který soudí, že člověk se má rozhodovat a jednat podle pevných zásad povinnosti, v protikladu k utilitarismu a konsekvencialismu, který správnost a nesprávnost jednání odvozuje z jeho důsledků.

Pojem deontologie poprvé použil anglický reformátor a filosof Jeremy Bentham a označil jím svoji teorii morálky, která se snažila sladit povinnost a vlastní zájem pod pojmem vhodného a užitečného. Dnes se tento pojem naopak používá jako protiklad teorií teleologických a konsekvencialistických. Zastáncem vyhraněné etiky povinností (a tedy v tomto smyslu deontologie) byl zejména Immanuel Kant, který chtěl svoji „metafysiku mravů“ založit na nepochybném, a tedy čistě rozumovém základě, zbaveném jakéhokoli prvku zkušenosti. Podle něho to jediné, co lze označit za „dobré“ je dobrá vůle, která chce jednat podle své povinnosti. „Morální hodnota jednání nezáleží tedy v následcích, které se z něho očekávají“ a „předmětem (naší) úcty je výlučně zákon, který si sami a jako zákon sám o sobě nutný ukládáme“.

Deontologie v této krajní podobě je terčem různých námitek. Například proti zákazu lži se namítá, že před teroristou člověk naopak nesmí mluvit pravdu a podobně. Max Weber namítal, že přinejmenším politik musí brát ohled na následky svých rozhodnutí a zastánci utilitarismu se domnívají, že dobré a zlé lze rozlišit podle očekávaného užitku (pro sebe, pro obec, vlast atd.). Jenže tak jako krajní etika povinnosti vede k absurdním důsledkům, plyne z krajního utilitarismu podobně nebezpečná a nepřijatelná zásada, že „účel světí prostředky“.

Avšak přesto uvedené postoje spočívají na preferenci nějakého principu (přírozenoprávního, normativistického, sociologického). A bylo tomu stejně v minulosti posledních desítek let. S výjimkou období vlády totalitních systémů (fašistických, prvotních fází komunistických režimů). Na tyto úchytky reagovali právní filosofové, jakým byl například Gustav Radbruch a jeho koncepce, vyjádřená známou „Radbruchovou větou“ o podmíněném primariátu pozitivního práva.

V posttotalitní realitě posledních cca 20 let obecně mizí hodnotové vnímání všeho (spravedlnost, zdraví, vzdělání, rodina, právní jistota), tedy také principy zanikají, nahrazovány racionalitou, populistickou stylizací (neplést si s pojetím sociologické funkce práva), sobeckou sebezprezentací, klubovou subkulturou

kamarádů, spolužáků, lobistů, fotbalistů, vyznavačů dětské pornografie apod.), případně vyslovenou manipulací /politickou, mocenskou, skupinovou/. Vše bývá často skryto za fráze, dnes zejména podpořené globální krizí, která představuje pro tyto struktury hotové dobrodiní. Jen tak je možné, že například místo principu ochrany sociálně slabých (dětí, rodin s dětmi, důchodců, úředníků /neplést si s byrokraty na vysokých funkcích, kteří na obecném marasmu zjevně profitují/, učitelů) je adorován formálně rovný dopad krize na všechny – bez ohledu na to, že ve skutečnosti se jedná o nečestné a velmi nerovné obětování nejslabších jen proto, že z demografického hlediska úspory na těchto skupinách generují největší profit pro státní rozpočet. V řadě případů je princip dokonce zesměšňován, dehonestován, kategorizován jako produkt minulosti, marginalizován, démonizován apod.

Deontologie nebo deontologická etika je v praxi českého interpreta (i tvůrce) práva ve všech případech střetu s mocí degradována do podoby loajální uvědomělosti. Český soudce (státní zástupce, advokát, pedagog, politik) se ukrývá za hradbou frází o odpovědnosti (vůči občanovi, státnímu rozpočtu, budoucím generacím) jen proto, aby místo zodpovědného a kvalifikovaného profesionálního výkonu mohl (zbaběle) produkovat jeho loajalitou k moci deformovanou variantu.

Dobrý příklad hodnotového vyprázdnění justičního stavu poskytuje historie etických kodexů českého soudnictví. Vycházíme z toho, že je třeba nějaký kodex mít právě jen proto, abychom mohli všude uvádět, že kodex máme; ne že bychom nějaká pravidla (principy) cítili jako vnitřní potřebu. Zčásti proto se z našich produktů vytrácí každá konkrétnost s falešným pokřikem, že by mohla být zneužita! Kéž by byla, chtělo by se mně někdy říci! Naše produkty a postoje tak, v naznačených souvislostech, reflektují mravní otupělost víc, než kdybychom neměli zásady žádné.

Důsledky bídy principů práva

- oživení dehonestujících kauz s obracením kauzality – třeba justiční mafie jako příčina bídy justice, nikoli jako její důsledek
- přenášení viny - funkčnost nedomyšlených koncepcí musí realizovat oběti politických exhibicí, a to za cenu extrémního úsilí (viz třeba víkendové směny na úřadech práce v důsledku novel sociálního zákonodárství, skokový nárůst práce s elektronickými platebními rozkazy apod.). Zisk plyne autorům, odpovědnost nesou interpreti (úředníci /řada z nich byla exkomunikována nebo alespoň odvolána z funkcí/, soudci, soudní úředníci, asistenti soudců). Jinými slovy, autoři špatných koncepcí zůstávají bez viny a naopak získávají politické body, potrestání jsou nevinné oběti, a to dvakrát – jednou zvýšenou intenzitou práce, podruhé případně nezaslouženým trestem za chyby funkce, na kterých nemají zásadní podíl

- útrpnost medií. Přestože se jedná o nebezpečný stav, hrozící účelově přerůst do negativní kampaně proti justici, pro budoucí vývoj přece jen jistá naděje – alespoň se o problému začíná mluvit
- paralyzující dopad populistické varianty lidských práv (obavy z veřejnosti, rezignace státu na řadu autentických povinností státu /výkon rozhodnutí, výkon trestu/, nezpůsobilost rozpoznat dobro a zlo – fakticky neznámé tendence ESLP, filozoficky i pragmaticky odlišující významné a bezvýznamné příběhy – porovnejte s českým formalismem a puristickými excesy.
- ztráta představy o osobnosti soudce. Současné varianty výběrových řízení na soudcovské funkce postrádají důraz na osobnost kandidáta, vycházejí z kritérií, postavených na spekulacích nebo zatajených motivacích. Koncepce se například vůbec nezabývají úvahou, zda soudcem může být člověk s vynikajícími právními znalostmi třeba z celého světa, pokud není obecně vzdělaný, moudrý, ukázněný a zkušený z života mezi lidmi. Nadějí české justice mohou být mladí soudci, ale nemohou určovat její současný vývoj. Člověk bez sociální zkušenosti nemůže působit jako mravní autorita již proto, že není způsobilý sám sebe ochránit před psychickou automanipulací v důsledku náhle probuzených očekávání a střetu s životními zkouškami.

Společnost a její stav

1. Princip obecně nahrazen racionalitou (zpochybnění úcty ke stáří, vzdělání, k lidem obecně - racionálně nepohodlné; bezohledná sobecká cílevědomost, přeceňování formálního osobního úspěchu – z čistě racionálního hlediska efektivní)
2. Informace místo vzdělání (wikipedie, e-learning) – povrchní reakce, ztráta historické paměti, neschopnost sledovat podstatu a dlouhodobější dopad různých novot
3. Ve jménu racionality technologie za každou cenu (Orwellovský stát?)

V podstatě českého soudnictví je dnes mnoho aspektů nastaveno špatně. Zničující kariérismus přetrvává a zákonem č. 314/2008 Sb. byl ještě posílen, všeobecná krize principů ústí v hodnotové vyprazdňování postojů soudců, jejichž ochrana zároveň klesá na historické (demokratické) minimum, systémové chyby doktríny přetrvávají, stejně jako elitářské vnitrojustiční vztahy. (Profesní) etika zmizela ze zorného pole, určující hodnota osobnosti soudce je útrpně glosována a zejména nahrazena konstrukcí instituce – bez ohledu na riziko zklamaného očekávání veřejnosti.

Všeobecně platí, že neznáme sami sebe ani své okolí. Důsledkem je inklinování ke schematismu, povrchnímu hodnocení, obviňování druhých, provázené absencí zpětné vazby.

Východisko pro justici?

Rozhodně jím nemůže být primárně změna institucí. Na neznámé půdě justice nelze projektovat a budovat sofistikované instituce, třeba Nejvyšší radu soudnictví.

Nejprve je nutné zpevnit základy a to je generační problém. Současné profesně aktivní generace pro takový úkol nemají stabilizované demokratické reflexy, jsou deformovány kariéristými touhami a (někteří) neukotvenou sebedůvěrou, která není korigována životní zkušeností. Podpořen absencí principů vede popsáný stav k frustraci a zkratkovitým závěrům. Nejhorší jsou na tom ti, kdo se neustále bojí, všeho a všech. To není dobrý základ pro reformní úvahy.

Realistický přístup velí (konečně po dvaceti letech) stabilizovat systém, včetně ostrakizace jeho prohnilých údů (lenochů, všehoschopných kariéristů, devótních funkcionářů), nastavit povinnost bez výjimek respektovat pravidla hry, odstranit falešné představy o smyslu soudcovských rad na úrovni jednotlivých stupňů jurisdikce výměnou za zvýšenou manažerskou odpovědnost předsedů soudů. Tedy je nutné začít důkladnou sociologickou analýzou justičního stavu a kvalifikovanou analýzou povinností (včetně důkladné indexace jednotlivých případů – k tomu máme dobré informace třeba z Nizozemí). Až budeme znát potenciál současnosti, teprve můžeme kvalifikovaně uvažovat o budoucnosti. Ignorovat tuto etapu znamená se neustále vracet na začátek, respektive pohybovat s v kruhu, od voleb k volbám. To je ovšem svět politiky, nikoli soudnictví...

CODE OF ETHICS FOR THE BEHAVIOUR OF BULGARIAN MAGISTRATES

THE MAGISTRATES WORKING IN THE JUDICIAL SYSTEM OF THE REPUBLIC OF BULGARIA

Guided by the understanding that **rules** on the ethical behaviour of magistrates are an important factor for:

- developing higher public confidence in the judicial system;
- protecting human rights and upholding the rule of law;
- preventing and limiting corruption in the judicial system.

undertake as their commitment before Bulgarian society the requirement to comply with and introduce in their professional work and in their **personal life** the rules of ethical behaviour described herein.

The Supreme Judicial Council, as the highest administrative and guidance body of the judicial system in Bulgaria, shall adopt the CODE OF ETHICS FOR THE BEHAVIOUR OF BULGARIAN MAGISTRATES and shall be mainly responsible for the implementation of the rules of behaviour enshrined in it in the magistrates' work and personal life.

FIELD OF APPLICATION

The Code of Ethical Behaviour shall apply to all judges, prosecutors and investigators, members of the Supreme Judicial Council, inspectors at the Inspectorate of the Supreme Judicial Council, referred to hereinafter as Magistrates

SOURCES

This Code has been drawn up in compliance with the Constitution of the Republic of Bulgaria, the Judicial System Act, the recommendations of the Committee of Ministers of the Council of Europe on the status of judges, prosecutors and investigating authorities as well as with all other national and international acts which regulate the work of magistrates in the Republic of Bulgaria.

Section I

MAIN PRINCIPLES

The main principles establish the standards and draw the framework for regulating the magistrates' behaviour both at work and outside it.

INDEPENDENCE

In the meaning herein independent shall be a magistrate who in the course of performing his/her official duties is guided solely by his/her inner conviction and the law and does not succumb to pressure, threats, incentives, direct or indirect influence by representatives of any other power – public or private, internal or external to the judicial system.

IMPARTIALITY

Impartial shall be a magistrate who establishes the truth of the facts solely on the basis of an objective analysis of the evidence in the case, **creates conditions for equality between the parties and their procedural representatives and avoids** behaviour which might be accepted as offering privileges, predisposition, bias or prejudice based on race, origin, ethnicity, gender, religion, education, beliefs, political affiliation, personal or public status or property status.

FAIRNESS AND TRANSPARENCY

Fair shall be a magistrate who, within the general and abstract norms of the law, takes into consideration the specificities of every individual case and decides it on the basis of criteria related to the general human values and the values of the democratic legal order.

Transparency in the magistrate's actions and acts is a guarantee for the fairness of the decisions made by him/her.

CIVILITY AND TOLERANCE

Civil shall be a magistrate who through his/her actions and acts always expresses the respect he/she owes his/her colleagues, **citizens**, lawyers, parties and the other participants in the proceedings.

Tolerant shall be a magistrate who is open and patient to hear and perceive new or different arguments, opinions and points of view.

HONESTY AND PROPRIETY

Honest shall be a magistrate who outside the law does not accept tangible or intangible favours which might place in doubt his/her independence and impartiality.

Propriety means refraining from any actions that might compromise the magistrate's honour in the profession and in society.

COMPETENCE AND QUALIFICATION

Competent and qualified shall be a magistrate who is well-trained, who knows the normative framework of the Republic of Bulgaria and European Union law and has developed capacities and skills to apply them correctly.

Competence and qualification are a prerequisite for the proper implementation of the magistrate's responsibilities and for his/her professional progress.

CONFIDENTIALITY

Confidential shall be a magistrate who is discreet and keeps as **official** secret the facts or information that he/she has become aware of in the course of the implementation of his/her official duties.

Section II

RULES FOR ETHICAL BEHAVIOUR ENSUING FROM THE MAIN PRINCIPLES

1. Rules for ethical behaviour ensuing from the principle of INDEPENDENCE

Independence is a prerequisite for establishing the rule of law and a guarantee for protection of the fundamental human rights and constitutional values.

APPLICATION

1.1. The magistrate shall exercise his/her powers and make decisions solely on the basis of the law and his/her inner conviction;

1.2. The magistrate shall not allow and shall not succumb to any external influence, pressure, threats, direct or indirect interference in his/her work regardless of their source, cause or reason;

1.3. When making decisions the magistrate shall be independent and shall not be influenced by the opinions of his/her colleagues but shall not take actions that might infringe upon their independence;

1.4. With his/her actions and behaviour outside the office the magistrate shall protect and establish in society the concept of independence of the judiciary and **shall not succumb** to influences – direct or indirect – by whatever power – public or private, internal or external to the judicial system.

1.5. The magistrate shall be **obliged** to inform the judicial authorities and the public of any attempt to infringe upon his/her independence.

2. Rules for ethical behaviour ensuing from the principle of IMPARTIALITY

Impartiality concerns equally the acts of magistrates on the application of material and procedural law and ensues from the right of the participants in the proceedings to be treated equally.

APPLICATION

2.1. The magistrate shall respect the dignity of any person both when he/she exercises his/her official duties and outside the office and shall not allow preference, bias or prejudice on the basis of race, origin, ethnicity, gender, religion, education, beliefs, political affiliation, personal or public status or property status;

2.2. The magistrate shall uphold his/her impartiality also in the cases when in society there are strong sentiments or sympathy or antipathy towards the participants of proceedings pending before him/her and shall decide the case solely on the basis of the facts and the law;

2.3. The magistrate may not make public statements or comments on cases pending before him/her through which the outcome of the case is prejudged or an impression is created of bias or prejudice. Outside the courtroom he/she may not discuss such cases in front of other participants in them, lawyers or third parties, **save for the cases provided for by law**;

2.4. The magistrate shall behave in a manner that would **not give grounds, directly or indirectly**, his/her consideration of specific cases to be challenged;

2.5. The magistrate must respect the rights of the parties to express opinions, to make allegations and objections within the proceedings in which they participate;

2.6. The magistrate shall not give consultations on legal matters.

3. Rules for ethical behaviour ensuing from the principle of FAIRNESS AND TRANSPARENCY

The requirement for fairness ensues from the impossibility to regulate all cases and relationships occurring in life through legal norms.

The requirement for transparency ensues from the constant need of society to be convinced of the legality and fairness of the magistrates' acts and actions.

APPLICATION

3.1. The magistrate shall enact his/her decisions only after he/she is convinced that they are fair within the law for all participants in the proceedings. He/she shall be particularly attentive when deciding matters related to freedom and the reputation of citizens;

3.2. Where the law gives the magistrate the option to decide certain matters on the basis of judgment the guiding principle for him/her shall be the requirement for fairness;

3.3. In compliance with the requirements of the law the magistrate shall provide the public with useful, timely, comprehensible and proper information;

3.4. The magistrate shall guarantee within the law publicity of his/her actions and decisions taking care at the same time not to infringe upon the legal rights and interests of the participants in the proceedings;

3.5. He/she shall present to the public, personally or through the media, the grounds for his/her decisions on **cases that represent public interest** and at the same time he/she shall avoid behaviour and actions that may be interpreted as self-promotion or excessive quest for public recognition

4. Rules for behaviour ensuing from the principle of CIVILITY AND TOLERANCE

The requirements for civility and tolerance are based on the morality and upbringing inherent to the magistrate and contribute both to the better implementation of his/her official duties and to the more efficient functioning of the judicial system itself.

APPLICATION

4.1. The magistrate's behaviour in society should be based on good manners and good conduct and in public and official contacts he/she shall be courteous and polite;

4.2. The magistrate shall be honest, polite and civil both in his/her work and in personal life and shall treat people with respect and shall abide by their rights and freedoms;

4.4. Relations with colleagues between magistrates and employees in the judicial system, regardless of their place in the official hierarchy, shall be based on mutual respect and tolerance through abstaining of any behaviour that damages the reputation of the judicial authorities.

5. Rules for behaviour ensuing from the principle of HONESTY AND PROPRIETY

Honesty and propriety have substantial importance for the trust in, the reputation and the overall work of the magistrate.

APPLICATION

5.1. The magistrate may not receive favours from third parties which could reasonably be perceived as a result of compromise with his/her honesty and fairness in the course of exercising his/her professional duties.

5.2 The honest magistrate shall not sneak and shall not plot against his/her colleagues and employees and shall express his/her positions openly.

5.3. The magistrate shall avoid acts and actions that are at variance with the views of propriety existing in society;

5.4. In his/her public and official contacts the magistrate shall not be entitled to use his/her official position or his/her powers with the aim to obtain personal gain;

5.5. With his/her personal conduct and sense of responsibility in his/her official and unofficial work the magistrate shall set an example of high morality and propriety;

5.6. The magistrate shall refrain from any actions that might compromise his/her honour in the profession and in society;

5.7. The magistrate must have irreproachable reputation;

5.8. The magistrate shall be consistent and unswerving in complying with the legal and ethical norms;

5.9. In his/her career development the magistrate shall not use personal contacts (connections, intercession) neither shall he/she act in a manner that damages his/her dignity.

6. Rules for behaviour ensuing from the principle of COMPETENCE AND QUALIFICATION

The requirement for competence and continuous qualification of magistrates ensues from the right of the participants in the proceedings and of society as whole to receive lawful legal acts.

APPLICATION

6.1. The magistrate shall perform his/her official duties as a matter of priority before any other activity.

6.2. The magistrate must strive to enhance his/her professional qualification and training and must take the necessary measures to maintain and increase his/her knowledge, skills and personal qualities for the proper exercise of his/her powers.

6.3. The magistrate **should be informed** of the respective novelties in domestic and international law.

7. Rules of behaviour ensuing from the principle of CONFIDENTIALITY

Confidentiality ensues from the need to protect the rights of the parties and their relatives against illegal use of information and data;

7.1. The magistrate shall be obliged to be absolutely discreet and in his social communications and personal life to keep **official** secrets in relation to the facts or information that he/she has become aware of in the course of performing his/her official duties and to require this from the judicial employees.

7.2. The magistrate may not use illegally the information that he/she has become aware of in the course of performing his/her functions;

7.3. The magistrate may discuss legal matters from the point of view of principle and in such cases he/she shall be obliged to keep in confidence the specific facts in the files and the cases on citizens' personal lives and ones that harm the interests of persons or their reputation;

7.4. The magistrate shall not be entitled to express publicly a preliminary position on specific files or cases;

7.5. The magistrate shall be free to express personal opinions in the media on any issues which are not expressly prohibited by law;

7/6. The magistrate who is a member of a collegiate body must keep in

confidence the proceedings therein.

Section III

SPECIFIC RULES FOR ETHICAL BEHAVIOUR OF ADMINISTRATIVE HEADS

8.1. The **magistrate who is in a leading position** shall treat his/her subordinate magistrates and judicial employees with respect and consideration for their personal dignity and shall not allow or create an impression of favouring anyone.

8.2. The magistrate in a leading position shall not succumb to any pressure and suggestions made in a manner that is inadmissible by law in cases of appointment, transfer or career development of his/her subordinate magistrates. Transparency of his/her actions in this respect is a guarantee of fairness, objectivity and best selection.

8.3. The magistrate in a leading position shall attend to the organisation and work of the office that he/she has been assigned with in a manner through which best results would be achieved. He/she shall ensure the best possible cooperation with the other judicial authorities and public services respecting the specific competences of any one of them.

8.4. The magistrate in a leading position shall strive to be informed of everything happening in the office that he/she leads in order to be able to make the correct management decisions and to take responsibility. **He/she shall not tolerate and shall curb forthwith acts of calumny and intrigue.**

8.5. The magistrate in a leading position shall see to it that his colleagues and the administrative staff **draw up their acts on time** and shall take the necessary measures within his/her powers.

8.6. The magistrate in a leading position shall be the main guarantor for upholding the independence of magistrates when making decisions and for complying with the principle of random distribution of files and cases.

Section IV

RULES FOR PREVENTING CONFLICTS OF INTEREST

9.1. The magistrate shall not allow himself/herself to participate in proceedings when there is a conflict of interest. In case of doubt of such

a conflict he/she shall be obliged to announce the facts and, if need be, shall withdraw;

9.2. The magistrate shall not participate in whatever way in party or political activity and shall not become involved in political or business circles of influence;

9.3. The magistrate may not occupy any other position, perform any other activity or exercise a profession save for the ones provided for in the Judicial System Act;

9.4. The magistrate shall not use his/her official position in order to exert influence in favour of a private interest;

9.5 The magistrate shall declare incompatibility and private interests in the cases and within the time-frames provided for in the Conflict of Interests Prevention and Disclosure Act;

9.6. The magistrate shall declare his/her income and property under the procedures and terms in the Publicity of the Property of Persons Occupying High Government Positions Act.

Section V

GUARANTEES FOR COMPLIANCE WITH THE ETHICAL RULES OF BEHAVIOUR INTRODUCED HEREBY

The main guarantor for complying and applying the provisions of this Code shall be the magistrates themselves through their conviction, involvement and voluntary adoption and implementation of the **ethical rules of behaviour**.

The Supreme Judicial Council shall exercise overall control over the application of and compliance with the Code of Ethics and shall take action periodically to refresh and update the provisions provided for herein.

The Professional Ethics Commission of the Supreme Judicial Council and the professional ethics commissions of the bodies of the judiciary shall **exercise direct and immediate control over the application of and compliance with the Code of Ethics**.

The professional associations of the magistrates shall **take the actions provided for in their statutes *vis a vis* any established case of violation of these ethical rules of behaviour**.

Section VI

FORMATION AND STATUTE OF THE PROFESSIONAL ETHICS COMMISSIONS AT THE BODIES OF THE JUDICIARY

Professional Ethics Commissions shall be established **at the regional courts and prosecution offices in the regional centres**, the regional and appellate structures of the judiciary bodies, at the Supreme Court of Cassation, the Supreme Administrative Court, the Supreme Cassation Prosecutor's Office, the Supreme Administrative Prosecutor's Office and the National Investigation Service.

The personal composition and the number of the members of each commission shall be decided by the general meeting of each structure.

The professional ethics commissions at the bodies of the judiciary shall be subsidiary organs of the Standing Commission of the Supreme Judicial Council on Professional Ethics and for Combating Corruption.

Their main task and purpose shall be to provide **consultations**, advice, to give opinions and positions in relation to the implementation of the rules for ethical behaviour and in cases of conflict of interests.

The Professional Ethics Commissions of the bodies of the judiciary shall give opinions on:

- evaluation of judges, prosecutors and investigators on the indicator "compliance with the rules for ethical behaviour";
- in case of disciplinary proceedings for violation of the rules for ethical behaviour instituted by the administrative heads;
- in case of signals and complaints received from citizens for actions of magistrates that are incompatible with the rules for ethical behaviour.

They shall contribute to neutralising and settling in the best possible way occurring conflicts between judges, prosecutors or investigators.

They shall notify the Standing Commission of the Supreme Judicial Council on Professional Ethics and for Combating Corruption in case of serious violations of the rules for ethical behaviour by judges, prosecutors or investigators.

CLARIFICATIONS:

Private power – bearers of private power, in the meaning herein, shall be citizens that have no employment or official relationships with a government or municipal body, legal person or organisation.

Magistrates, in the meaning herein, shall be judges, prosecutors, investigators, members of the Supreme Judicial Council, inspectors of the Inspectorate at the Supreme Judicial Council.

Other relatives, in the meaning herein, shall be relatives in direct line as well as the ones in collateral line up to the 4th degree.

This Code of Ethics of Bulgarian Magistrates was approved with a decision of the Supreme Judicial Council of 2008 in minutes No. of

Control over the implementation and the obligation to draw up proposals for periodic updating is assigned to the Standing Commission of the Supreme Judicial Council on Professional Ethics and for Combating Corruption.

Sudcovská etika a Etický kódex sudcov v České republice
JUDr. Tomáš Novosad
viceprezident Sudcovské unie České republiky

Dovolte mi, abych se s Vámi podělil o aktuální otázky vztahující se k soudcovské etice, které v poslední době řešila jak sama Soudcovská unie ČR, tak také Nejvyšší správní soud ČR v rámci kárného řízení vedeného proti konkrétním soudcům.

Sama SU přijala Etické zásady chování soudce, jejichž zásadním cílem je, aby poskytli vodítko a rámec pro jejich chování při výkonu své funkce a také v osobním životě. Kódex je rozdělen do 5 částí, a to

- a) nezávislost - kladen důraz na to, že soudce musí vykonávat svou funkci nezávisle, přičemž je sám tuto nezávislost povinen hájit v osobním i profesním životě, nesmí podléhat žádným vlivům, zájmům, výhružkám či nátlaku
- b) nestrannost - soudce je povinen soudit nezaujatě a bez předsudků, soudce je povinen se i v osobním životě chovat tak, aby zde nebyly pochybnosti o jeho nezaujatosti (bylo odhlasováno, že je neetické, aby byl český soudce zároveň členem politické strany), soudce je povinen vyvarovat se jednání, pro které by mohl být vyloučen z projednání věci, je povinen zdržet se projevů, které by mohly ovlivnit výsledek sporu
- c) bezúhonnost - soudce je povinen se chovat tak, aby nesnižoval vážnost soudcovského stavu, při výkonu funkce nepřijímá dary či jiné výhody a to platí také pro osoby jemu blízké, při správě svého majetku vystupuje odpovědně a uzavírá jen takové závazky, jejichž plnění není na újmu řádnému výkonu soudcovské profese, své finanční záležitosti musí uspořádat tak, aby jich nemohlo být využíváno k ovlivňování jeho osoby nebo jeho blízkých, v řízení před soudem zachovává důstojnost a pořádek, ke stranám, jejich zástupcům, advokátům, svědkům atd. se chová zdvořile, korektně a trpělivě a stejné chování vyžaduje od všech osob na řízení zúčastněných, korektně a zdvořile se soudce chová i mimo řízení, zejm. jedná - li se zaměstnanci soudu, při jednání s médii je soudce zdvořilý a vstřícný,
- d) rovnost - soudce se vyvaruje jakéhokoli projevu diskriminace a přistupuje ke všem stejně a bez předsudků
- e) odbornost - soudcovské povinnosti mají vždy přednost před jinými profesními činnostmi, soudce je povinen soustavně prohlubovat své znalosti a neopomíjí prohlubovat a rozvíjet i své další znalosti, zkušenosti a osobní kvality, soudce plní všechny své povinnosti podle svého nejlepšího vědomí a vědomí.

Soudcovská unie má zřízen Soud Unie, který rozhoduje o tom, zda chování člena Unie v konkrétní situaci je v rozporu s Etickými zásadami chování soudce. Soud Unie má 10 členů a rozhoduje v pětičlenném senátu. Při posledním celorepublikovém Shromáždění zástupců jednotlivých sekcí SU bylo rozhodnuto, že na Soud unie se mohou obrátit jednotliví členové také předem s dotaze, zda jejich plánované jednání nebo činnost jsou či nejsou v rozporu s Etickým kodexem. Tato možnost se jeví jako praktická, byť ji samozřejmě nebude možno využít vždy, a byla přijata v souvislosti s konkrétním případem, který byl na tomto Shromáždění řešen. Několik zejm. pražských soudců působilo jako rozhodci v rámci arbitrážních komisí Českého fotbalového svazu, v nichž byla řešena otázka přestupů hráčů, jejich odměny a jiné spory z prostředí fotbalu. Tato činnost nebyla nijak honorována. Po námitkách, které vznesl jeden z účastníků arbitrážního řízení, a po kritice Ministerstva spravedlnosti, se jeden z těchto soudců oficiálně dotázal SU, zda je tato činnost etická či nikoli. Po celkem bouřlivé diskusi v pracovní skupině zabývající se na výročním shromáždění etikou bylo většinou soudců uznáno, že jde o jednání neetické, přičemž i podle českého zákona o soudech a soudcích soudce nesmí působit jako rozhodce nebo zprostředkovatel řešení právního sporu. Bylo shledáno, že působení ve sportovních arbitrážních komisích lze označit za působení jako rozhodce. V rámci další diskuse pak bylo shledáno, že bude vhodné rozšířit pravomoci Soudu Unie, který se bude moci nadále zabývat i dotazy soudců, kteří mají zájem znát stanovisko Unie ještě před tím, než se začnou určité sporné činnosti věnovat.

V nedávně době pak vedení SU řešilo další relativně zajímavý případ soudce, který účinkoval v reklamě. Šlo konkrétně o případ regionální soukromé kabelové televize, která anoncovala zahájení svého vysílání několika minutovou nahrávkou, v níž představovala svou činnost a pravidelné pořady, se kterými se budou moci její diváci setkávat. Každý z těchto pořadů byl tématicky představen, přičemž pořad Paragrafy, který má přinášet divákům zprávy z prostředí policie, soudů apod., byl představen několika sekundovou nahrávkou soudce působícího v krajském městě, který zjevně jen pro potřeby této nahrávky oděn v taláru nese haldu spisů do jednací síně, kde spisy položí na svůj stůl a posadí se na něj tak, že jej spisy celého zakrývají až po úroveň očí. Na toto jednání soudce upozornil regionální novinář a dotazoval se, zda toto jednání není v rozporu se soudcovskou etikou. Převážilo to stanovisko, že se o neetické jednání nejedná, samozřejmě za předpokladu, že soudce účinkoval v této nahrávce bezplatně.

Zajímavé pro Vás může být také, jakým způsobem probíhají v ČR kárná řízení se soudci pro porušení povinností daných jim zákonem o soudech a soudcích, přičemž tyto povinnosti jsou obdobné povinnostem uvedeným v Etickém kodexu. Kárná řízení probíhají u Nejvyššího správního soudu, jsou

jednostupňová, senáty sestávají z 6 osob - předsedu senátu je soudce NSS nebo NS, jeho zástupcem soudce NSS nebo NS, dalším členem je soudce z nižších soudů, pak advokát, státní zástupce a osoba vykonávající jiné právnické povolání (většinou pedagogové z právnických fakult). Proti vydanému rozhodnutí nejsou žádné opravné prostředky, ovšem lze je teoreticky napadnout Ústavní stížností obecně jako každé jiné rozhodnutí obecných soudů. V r. 2009 i 2010 bylo podáno vždy 22 kárných návrhů, v r. 2011 už 42. Návrhy podávají nejčastěji předsedové soudů a ministr spravedlnosti, nejvytýkanějším pochybením jsou průtahy v řízení. Za dobu činnosti kárných senátů u NSS, tj. od listopadu r. 2008 byl odvolán jeden soudce za dlouholeté průtahy. Z právního i etického hlediska se kárné senáty v poslední době zabývají nejvíce otázkou, jakým jednáním může soudce naplnit skutkovou podstatu kárného provinění ohrožením důvěry v odborné rozhodování soudů, tedy zda a jak postihovat neodborné soudce, aniž by tím byla dotčena jejich nezávislost v rozhodování. Tyto úvahy se zmiňují dlouhodobě a dosud nebylo vydáno žádné rozhodnutí, které by se zabývalo konkrétním případem. I mezi soudci existují na tuto problematiku mnohé názory, které jsou často zcela protichůdné. Zajímalo by mne, jaké zkušenosti s touto problematikou mají ostatní.

Z jiných aktuálních rozhodnutí kárných senátů z poslední doby týkajících se etiky soudce jsem vybral následující:

- 1) Soudkyně Krajského soudu v Brně byla zproštěna kárného obvinění pro skutek, že z budovy soudu vynesla 4 soudní spisy, které krátkodobě ponechala bez dozoru v nákupním centru na parkovišti, spisy jí byly odcizeny a už se nenašly, měla tím být dle navrhovatele narušena důvěra v soudnictví a poškozeny zájmy účastníků řízení - Kárný soud shledal, že obecně není zakázáno spisy vynášet z budovy soudu, zejm. pokud soudci z důvodu vysokého pracovního vytížení hodlají agendu zpracovávat i doma, po provedení nahrávky z parkoviště vyšlo najevo, že tašku se spisy měla soudkyně sebou při nakupování a jen během nestřeženého okamžiku nakládání nákupu do vozidla jí taška byla zlodějem ukradena; Kárný soud uznal, že takové jednání soudkyně není kárným proviněním
- 2) Soudce Městského soudu v Praze komentoval při jednání rozhodnutí odvolacího soudu, který zrušil jeho prvotní rozhodnutí, slovy: Já se přiznám, že dodnes jsem se nevzpamatoval z rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, Já si nevím rady, protože mám postupovat podle trestního řádu, ale prostě ten úkon já neumím provést resp. zákon nic takového nepřipouští. Já se chci omluvit oběma přítomným pánům, protože toto skutečně nemá obdoby, Provedeme tady cosi, co nemá oporu v zákoně, co je úplně k ničemu, ale uspokojíme tím něčí ego, Já vám to slíbím, protože já už bych příště odmítl jednat ze sebe dělat šaška a jednat dělat šaška z někoho dalšího. NSS shledal, že sice toto jednání soudce nebylo etické, avšak nedosáhlo intenzity kárného provinění, zej. s ohledem na

skutečnost, že nebylo použito vulgarismů, šlo o několik slov v rámci několikahodinového jinak korektního jednání, šlo o výjimečné nahodilé jednání, které nebylo způsobilé ohrozit pověst nebo důstojnost soudu.

- 3) Soudkyně OS Chomutov byla zproštěna kárného obvinění pro mnohaleté průtahy (až osmileté!) v deseti občanskoprávních věcech - významné rozhodnutí, neboť zohledňuje zcela neúměrné zatížení soudů na tomto soudě a objektivní nemožnost činit úkony plynule a bez průtahů. Dokonce se soud zajímal o možnost vypracování posudku z oboru pracovní hygieny k otázce, jaké množství práce je již pro soudce "nehygienické" tj. zdraví škodlivé; přední odbornice v této oblasti však soudu sdělila, že v oboru hygieny práce nelze vypracovat znalecký posudek na míru psychického zatížení soudce; bylo provedeno jiné rozsáhlé dokazování + zde možno zmínit i rozhodnutí ÚS.
- 4) soudkyně OS Tachov byla uznána vinnou, že neoznámila důvody pro své vyloučení z jí projednávané věci - exekuce, v níž byl povinným její syn. Dotazovala se nejprve před nařízením exekuce příslušného exekutora, zda už nebyl dluh uhrazen, teprve po jeho uhrazení věc předložila s tím, že je ve věci podjatá; soudkyně tímto svým jednáním ohrozila důvěru v nestranné rozhodování soudů a byla potrestána srážkou z platu ve výši 15% na dobu šesti měsíců.

Judge's and prosecutor's ethics in France: a common law ?
Christophe SEYS
vice-president in the Tribunal of RENNES
president of the Interregional Specialized Court of Rennes (J.I.R.S)

distinguished members of the high courts and Council,
high rank judges and prosecutors
distinguished representatives of the associations of magistrates
Mister the director of the academy
dear colleagues
ladies and gentlemen

I am very honoured to be among you for this international conference and I sincerely thank our hosts for giving a french judge the opportunity to take part in your exchanges by making a modest contribution with some words on the french contemporary approach of legal ethics.

So, the topic of my speech is “judge's and prosecutor's ethics in France: a common law?”

I can imagine that this title might surprise you. It is a fact that in many european countries, ethics is a law common to all judges. Is it to say that in France some magistrates are not liable to the requirements shared by all democracies ?

Actually not. But as you may know, a french particularism exists, due to the fact that the two professions - the prosecuting one and the judging one - are assumed by professionals who belong to the same constituent body, and, what's worse on some people's view, a magistrate can, during the same career, in turns be appointed a judge or a prosecutor, not by the same time, of course.

The question is thus to know if judges and prosecutors share a common ethics or not.

Before bringing them up with you, I will briefly present to you the french judiciary body and make a short recall concerning the obligations required from all the agents of the public power, *lato sensu*, i.e. in the broad sense. I will tackle terminology issues, which appear fundamental to me, and then study the content of these concepts in France.

Eventually, I have to point out that my remarks concern only the judges of what we call in France “ the judicial order” , i.e. the judges and prosecutors, who treat the whole of criminal matters and the whole of the civil litigation of ordinary law,

and to tell the truth the only ones who can claim to match the now well known criteria of the European Convention of human rights . As to know if this claim is relevant and fully justified is another story. Indeed, if the status of my

colleagues from the administrative courts doesn't match these European rules, I'm convinced that they are as independent as I can be.

1 BRIEF PRESENTATION OF THE FRENCH SYSTEM: ONE MAGISTRATURE FOR TWO PROFESSIONS

The current status of the magistrature has been issued on December 1958, it is concomitant with the adoption of the 5th Republic Constitution in October 1958. This Constitution contains two innovations, by proclaiming on the one hand that the president of the Republic is the guarantor of the independence of the judicial authority, and by devoting on the other hand the principle of the irremovability of the judges, not the prosecutors. It also gives the judge a general mission of protection of the freedom of the individual and creates a High Council of the Judiciary, charged with a double function, namely contributing to the management of the magistrate's career and assuming the role of a disciplinary court. It is to note that if this constitution mentions legislative power and executive power, in reference to the theory of separation of powers, it doesn't refer to a judicial or judiciary power but to a judicial authority, and this terminological choice has nothing to see with chance.

Nevertheless, if the High Council, has been assigned to watch over the respect of the status of the judiciary, its role is limited. The ministry for justice remains indeed qualified for the practical management of the magistrate's career and for the initiation and the instruction of disciplinary proceedings. The High Council of the Judiciary has to give an obligatory opinion concerning the projects of nomination of all the judges and an advisory opinion concerning the public prosecutors one's and, as I said, it is the disciplinary court for judges and prosecutors.

Comprising representatives of judges and prosecutors and personalities from the civil and political world, the controversial composition of the High Council changed over time: the last reform provided that magistrates are minority in the Council.

This way, two different professions fulfilled by members from the same family coexist in the French courts : judges and public prosecutors.

The basic criterion of distinction between their respective status is hierarchical subordination : because he is in charge of the protection of the freedom of the individual, the judge is independent and irremovable, as the Constitution envisages it, whereas the public prosecutor obeys a hierarchy whose head is the Minister of Justice.

This institutional structure is very controversial, all the more since the ECHR ruled in some recent decisions that the French public prosecutor was not an independent magistrate according to the Convention. These decisions strengthened the opinion of those in France who believe that the two professions must be separated once and for all. The question of the status of the future French Prosecution is much more delicate: some consider that hierarchisation

must be increased, while others think that it is necessary to create an independent prosecutor of the Nation, which would become the chief of all the prosecutors in France.

The future is uncertain for if we are currently in France in the middle of the presidential election campaign, it doesn't look like this subject, however important, worries the candidates.

2 GENERAL RULES APPLICABLE TO THE STATE EMPLOYEES and public decision maker

Just like all the people who work in the name of the State or as civil servants, the magistrates are subject to certain rules whose violation is penally punished. Admittedly, they are penal legal rules but like the negative of a photograph they let us define a certain number of principles commanding the action of this people : integrity, probity, respect of the professional secrecy, use of one's power in the sole public interest, absence of any public demonstration of opposition to the State, prohibition of the questioning of the republican form of government

Thus the French criminal law punishes the various cases of corruption, trading of favours, breach of professional secrecy. It foresees in some cases that the quality of state employee is an aggravating circumstance for numerous offenses. Regarding magistrates themselves, some more specific offences punish deviant professional behaviours like arbitrary detention or the diversion of seals.

At last, but we're already much closer to the subject that interests us, the specific rules applicable to each body of the State also find their expression and their punishment in the disciplinary responsibility.

A more detailed would be pointless here, for if the judge is indeed subject to rules about criminal and, in some circumstances administrative responsibility, no study could exhaust the subject. Even by adding to all this an examination of the judges' disciplinary responsibility, we couldn't examine all sides of the question. Indeed, some rules exceed these frameworks and their violation, by affecting the judge's reasoning, is likely to influence the contents of the decision and thus the fate of the parts, but not the judge's, like a blatant criminal or disciplinary offence would. In this case, the only protection against these breaches of duty, painless for the judge but very detrimental for the litigants, lies in ethics and in the opportunity given to the parts to denounce these failures when visible. Because one of the fundamental characteristics of the judiciary profession is that the judge's point of view will eventually result in a decision, which will form like a screen between him and the individual. In fact, the french Court of Cassation very logically considers that the independence of the judges explains why “their jurisdictional decisions shall not be criticized, but by the only exercise of the grounds of appeals foreseen by the law”; that “this principle, and besides the principle of the secrecy of the

deliberation, prevent a legal decision from being regarded as constituting itself a crime or an offense”.

And concerning the Prosecution, the Court has the same position “as soon as it is of principle that the Prosecution freely takes the requisitions and develops the observations that it believes are suitable for the good of justice”.

For all those reasons, ethics is by the same time the consequence and the condition of the independence.

3 MORALS, ETHICS, and DEONTOLOGY

A few years ago a criminal case, called the Outreau case, after the name of the city where crimes on children had supposedly been perpetrated, produced massive reactions in the public opinion because a significant number of people, who had been involved and waiting for their trial in jail, were cleared.

The Government and the Parliament considered it necessary to modify some things in the very organization of judges and not only in the proceedings law.

A “Commission of reflection on ethics in the judiciary” was set up under the direction of a high magistrate, MR. CABANNES.

The report of this commission, drawn up in November 2003, contains many interesting elements relating to our work. It initially lays down a simple but demanding report which begins with those words :

“In a democracy, confidence in the magistrates is an essential challenge, a condition for the efficiency and credibility of the legal system. However, the judicial institution is at the heart of polemics: magistrates are individually implicated, others are subject to an inappropriate publicity. Even if the dysfunctions remain very marginal, a deficit of confidence from some people towards justice is likely to deteriorate its public image and to compromise its reputation of impartiality and independence. In parallel, the role of the judge has been increased and transformed: the judge has become the ultimate guarantor of democratic values and human rights, the citizens' expectations have increased and their requests have diversified. “

A parliamentary committee of investigation worked on this case and made on June 2006 a long list of proposals, among which only a few were followed, including the need for a better definition of a certain amount of rules framing the work of the judge and the need for working out a code of conduct/ethics.

In 2007, a new law notably modified the working of the High Council of the Judiciary and particularly gave him the mission to write a collection of the ethical rules applicable to the magistrates.

The High Council then engaged with all volunteer magistrates a reflection on a large scale about the ethics in order to prepare an official collection which did not exist hitherto. Working groups were set up in various regions in France.

I was personally reporter in one of these groups and it was a very interesting experience. Our first difficulty was a terminological one and we quickly understood that solving this problem was crucial.

I could note by listening to the previous speeches that this terminology issue is really fundamental.

The collection of the ethical obligations of the magistrates was eventually published in 2010. It's important to note that it is not a real Code but a collection of guidelines. The choice was made to promote a collection of recommendations, like guides for the daily work of the magistrates, for both judges and prosecutors, whose violation can be a disciplinary breach, but not in all the cases, because the question of the disciplinary fault is something specific.

The Council of the judiciary decided, but he had no real choice, that anyone who wanted to claim because of a breach of the ethic obligations could do it. Till now, we had hundred and hundred of claims but only one was successful.

As I just said, we attached a certain importance to the terminology. The first questions were related to the delimitation of our reflection: is ethics a private or a professional moral? Is it a synonym for deontology and if not, which elements allow us to differentiate ethics and deontology?

I want here to say something : in english, **the word deontology** doesn't exist. It seems that our english colleagues don't make any difference between ethics and deontology. Our german colleagues make a difference between Berufsethik, on the one hand, which is the word for deontology and means exactly profesional ethics in french and Ethik, on the other hand, which means ethics, and has a more extensive signification.

It's important to say that the global behaviour of the magistrate has to be appreciated refering to his penal responsibility, his disciplinary one, his deontological duties and his ethics. Generally, a penal breach or a disciplinary fault is at the same time a deontological or ethic breach, but a disciplinary fault is not necessarily a penal fault or a deontological or ethical breach. And conversely. It mean's that the field of ethic is more extensive that the field of professional ethic, even if it has to see with profesional questions.

Indeed, the authors of these different works I did before enumerate considered that morals is essentially made up of principles relating to the good and the wrong, making it possible to qualify and judge the human acts. They are often universal laws applied to all human beings and constraining their behavior, as for instance the respect due to the individuals, the obligation to treat them like equals, the absolute refusal of the suffering inflicted without reason. These principles constitute the common base of the liberal democratic cultures. Some of them have been translated in status, others kept their own nature of moral rules. In this case, what distinguishes them from legal rules, is the lack of codification and of public punishment: only the guilty conscience and the social disapproval prevent a disregard of the moral standard.

Professional morals is a different thing already: the universal values and the general moral rules are obviously binding the members of the judiciary as well as all the other individuals. However, they take a particular expression with regards to the specificity of the mission of the magistrates, who are entrusted with the public service of Justice: to common moral is thus associated a professional moral. If a reflection on ethics must tackle these issues of professional morals, asserting that ethics is only professional morals is simplistic, precisely because of these references to the good and the wrong, which are too vague and don't allow to take into account, for instance, the requirements of objective impartiality of the ECHR.

If one admits that the magistrate is inevitably placed in an inordinate situation of power compared to the user who entirely depends on him, the necessity for principles expressed in a formal and explicit way is a democratic necessity. From this point of view, the transgression of these rules must justify punishments: it is the purpose of the discipline, which is the repressive side of the deontology: it makes it possible to determine the breaches of deontology repressed by disciplinary actions.

Still, things are not simple because discipline and deontology don't entirely overlap each other. Indeed, the breaches of deontology may be the object of a range of reactions which don't necessarily result in a disciplinary action.

Ethics, conceived as a set of rules of conduct, includes the whole of these elements but also exceeds them, since a set or rigid definitions would be an obstacle to the assimilation by the judge of some requirements like the integration of international ethical standards, or to the necessary adjustment of his behavior to new requirements, whether circumstantial or related to specific or unforeseen events.

Admittedly, the magistrate is initially a citizen, recipient of the fundamental rights and freedoms guaranteed to him by the national and international legal provisions (freedom of expression, of opinion, of religion...). It is necessary that he doesn't become isolated from the social, economic, political context in which he is brought to pass judgment: his decisions must also be adapted to circumstances, particularly in order to make the judgment the object of a broad consensus.

But his acts are necessarily limited by the obligation of impartiality, which must not only be observed subjectively in his heart of hearts, but also to objectively appear as such within the eyes of the individual. Part of the magistrate's life solely belongs to him, it's entirely private. But it's necessary to admit that another part of his existence is submitted to other people eyes', what the European Court of the human rights expresses in these terms "It is not enough that justice is well returned, it's also necessary that it gives to every one the appearance that it was well returned" In this context, the magistrate is

confronted with professional difficulties unsolved by explicit principles, with questionings relative to the effects of his private activities upon the professional neutrality he has to demonstrate. It is in the confrontation with these aspects of the daily and professional life that ethics is likely to enable him to make choices. It is in the delicate and often unpredictable issues that ethics takes its full meaning and reveals all its requirements, beyond the simple taboos (refusing to judge a friend, not letting one's political opinions prevail, refusing an order, etc....).

This is perhaps the most important aspect of ethics: it is very often a rule which does not impose something to you but leaves you the choice between several solutions; and because this rule leaves you the choice, it helps you at the same time to make a choice. In other words, ethics is at the same time a rule, it is its static, normative aspect, and a way of reasoning, it is its dynamic aspect. And when the ethical rule is absent, incomplete or silent, which often happens, since the situations judges have to face are infinitely changeable, the reasoning makes it possible despite everything to reach a solution respectfull of ethics.

4 PRINCIPLES COMMON TO THE JUDGES AND THE PUBLIC PROSECUTORS:

During many years, the HCJ, in its role of disciplinary judge, drew from the oath and some few other provisions of the 1958 status the substance of the requirements whose violation it punished. Thus, a common law, made up of unwritten rules, was gradually elaborated, paradoxal situation for an organ existing in a continental law country.

The provisions of the status are the following ones:

Firstly, article 6 contains the oath that any magistrate lends before taking up duty: "I swear to well and faithfully fulfill my functions, to religiously keep the secrecy of the deliberations and to act in everything like a worthy and faithful magistrate."

Then, article 10 lays down "Any political deliberation is forbidden within the judicial body - Any demonstration of hostility to the principle or the form of the Government of the Republic is forbidden to magistrates, just as any demonstration of political nature incompatible with the reserve imposed by their functions - Is also prohibited any joint action likely to stop or hinder the functioning of the courts".

Then, article 43 defines the disciplinary fault: "Any breach made by a magistrate of the duties of his state, the honor, delicacy or dignity, constitutes a disciplinary fault - This fault is appreciated for a member of the prosecution with regard to the obligations arising from his hierarchical subordination."

Finally, some particular texts envisage incompatibilities and prevent magistrate to exercise any another civil service or any professional or remunerated occupation, or to take part in an arbitration, or to exercise national

or European political mandates, or to exercise in a jurisdiction where he had, five years ago, a local mandate or when his wife or husband is there a member of Parliament.

At the beginning of the 21st century, it occurred that these rules were not sufficient any more, and beyond these legal rules and the disciplinary work of the HCJ, the works I brought up before led to the definition of a certain number of principles which must guide the work of the judge on any assumption. I do not want, except if you ask for it, to give too much details because I think that those principles have been explained yesterday in a much better way that I would do it.

- the independence:

This principle is one of the most important because it is a constitutional right recognized to every one which notably guarantees the equality of all in the access to justice and in front of it. **This independence is an essential guarantee for a fair trial. Guaranteed by the status of the judiciary, the principle of the irremovability of the judges and by the principle of voluntarily agreed promotion**, independence also involves the daily work of the judge who must refuse any pressure or external intervention. It forces to him to avoid public standpoint and prevents him from being subjected to any commitment likely to threaten his independence.

As for impartiality, independence must be appreciated by the judge as much in his personal and institutional operation as in the impression he can give of this independence.

- the impartiality:

The specificity of the missions devolved to the magistrate, the trust his action must inspire, impose his complete impartiality. Requirement inherent to the very notion of justice,

The impartiality can be defined as an absence of prejudices. It matches up with a particular state of mind, as it was said, “a global psychological tendency, consisting of intellectual honesty, respect of the citizen, ethical probity, an aptitude to remain open to the serious considerations likely to lead to the revision of an analysis”.

If impartiality doesn't forbid to the judge to have an opinion, it forbids him to forge it in any other way than after a contradictory approach of appreciation of the facts and of application of the law. Thus, the principle of the the judge's inner conviction which exists in criminal law is not inconsistent with the impartiality since it beforehand supposes the respect of the penal proceedings and probatory principles.

Impartiality ethics applies don't only apply to the judges, but also to the public prosecutors, who in the course of their prosecutions are held to demonstrate their intellectual honesty, respect of the citizen, ethical probity and aptitude to consider any argument opposed to the prosecution's theory.

Lastly, without waiting to be asked to, he must spontaneously ask to be exempted to sit or act, as soon as he is connected with a party or its proxy, or has any direct or indirect interest, with the case he's dealing with.

- the duty of discretion and reserve

The duty of reserve lies in the abstention by the magistrate from any demonstration of opinion likely to generate a doubt in the citizen's mind regarding his impartiality. This obligation of reserve in confidence is laid down in article 10 of the statutes I previously mentioned.

But the practice shows that the obligation of discretion and reserve goes beyond the contents of article 10. This example does illustrate the fact that beyond the statutory rule, the judge must refer to a real ethics of this obligation. The obligation of reserve means that, if the magistrate enjoys the freedom to adhere to a political party or a trade union, to have a religious or denominational commitment, he must not demonstrate an active militancy incompatible with the image of impartiality he has to offer within the city.

- the integrity

The integrity is the expression of an absolute probity. It refers to the notions of honor and honesty. Under a more ethical angle, it calls to the vigilance that any magistrate must have regarding all forms of benefit, advantages or favors, including the most subtle, on behalf of anyone **This represents an obligation which imposes choices, not only in the professional but also in the private life and which prevents the use of his quality of judge to obtain, for himself or even for others, any kind of advantage.**

- the diligence

Diligence imposes a constant reference in the daily action to the requirements of the public service of justice and to the interests of the citizens. Diligence is not only a personal virtue, it also engages justice as a whole.

Diligence is not speed or haste which can be sources of mistakes, but the necessary conscience in the magistrate that his decision is awaited and that his negligence in the treatment of the cases can only have negative repercussions on the parties, the image of justice and the society.

Each magistrate must thus fully devote himself to his functions and deal the cases submitted to him within a reasonable delay. This concept of reasonable delay is interesting for if the ECHR mainly confers to it effects in criminal law, the judge must, in the name of the principle of diligence, draw from it conclusions regarding all the fields of his activity.

The lack of diligence can lead to denial of justice, which is practically the most serious failure for a judge : it's, in the french law, the sole example of a penal fault (twenty years imprisonment) a disciplinary breach and a case of civil responsibility.

- the professional secrecy

Essential to the serene functioning of justice, to the safeguarding of the human rights, it's also one of the essential conditions of the citizen's trust in

justice. It includes not only the secrecy of the investigation, the instruction and the deliberations, but also every information which the magistrate is acquainted with in the performance of his duties.

This requirement of the secrecy is an interesting example because its contents evolved under the pressure of European standards. **Recommendation REC (2003) 13 of July 10th, 2003 made by the European ministers committee to the Member States** concerning the diffusion of information by media related to the penal proceedings has indeed justified changes which from now on allow the public prosecutor and his deputies, under predefined conditions, to deliver to the media pieces of information on the investigations and the pending lawsuits.

- loyalty:

This principle answers in fact two fundamental needs which are on the one hand the judge's obligation to apply only the law and all the law, and on the other hand to maintain its competence, only guarantee of a good knowledge of the law.

In the relations to the other judges, the obligation of honesty/loyalty imposes to the judge transparency, respect and dignity,

- consideration for others:

This principle, of recent formulation, forces the judge to maintain relations impregnated with delicacy with all the people he has to deal with, by a respectful behavior of people's dignity and by his careful listening to others.

Concerning the relations with others, things are very easy because generally detectable since justice always has witnesses, namely the public, the lawyers or the judge's assistants.

The capacity of listening is more complex but just as much important: it supposes in the judge an intellectual availability and a real capacity to question himself by agreeing in advance to the risk of being criticized. This obligation forces above all the judge to understand what is told to him and to express himself in terms accessible to the people facing him.

5 SPECIFIC RULES

The principles I enumerated must be qualified since they don't always have the same meaning for all magistrates.

To begin with, the notion of independence doesn't always match the principle of hierarchical obedience which applies to the Prosecution. Actually things are far more complex and the public prosecutor must also watch his independence, at least his independence of mind. This requirement has two important consequences: first, if hierarchical obedience is a daily matter, any prosecutor may demand that instructions coming from the ministry be addressed to him in written form. The second consequence is summed up in an old French proverb "the feather is serf, the word is free" which means that during the

hearing but only then, when he publicly talks, any prosecutor has the right to defend an opinion differing from the one adopted in writing.

It should be added to this that the rule of irremovability is relative for the prosecutors: if one cannot transfer a public prosecutor in another court when he doesn't ask for it, except of course in the case of a disciplinary sanction, a commanding prosecutor can modify as he wishes the allocation of the tasks in his team.

Then, the concept of honesty/loyalty covers, for the Prosecution, a much more constraining meaning than for the judge, which does not report to any chief. In particular, the public prosecutor is held to bring back to his hierarchy any element likely to have an interest for his mission. A lack of information is a fault exposing his author to disciplinary proceedings. This rule of honesty/loyalty also involves consequences regarding the rule of the secrecy, for if the secrecy of deliberation is absolute and opposable to anyone for a judge, the secrecy of the prosecutor is shared with his hierarchy.

Finally, the concept of denial of justice only concerns the judges. This rule imposes to the judge seized of an issue, first to answer, then to answer within a reasonable delay. That the answer is positive or negative doesn't matter but the judge is held to rule, he cannot choose his cases, except if he estimates that there is a reasonable motive to pass the file to another judge, for instance if he estimates he cannot remain impartial. But in this case, there is no denial of justice because he makes it possible for the litigant to present his cause in front of another judge who is held to answer, like the previous one.

6 ALL THAT IS NOT ENOUGH

It is difficult to conclude such a lecture because a conclusion supposes an achievement. Yet, experience showed that little by little, the evolutions of the society, the growing of european rules, the appearing of new litigations, gradually extended the field of the reflection upon legal ethics.

All that is not enough....The belonging to the European Union compel many countries to modify their laws and rules relating to their justice since the european treaties and conventions promote a very high level of requirement in all the matters which concern justice an judiciary.

We do not judge alone, we always do it, nowadays, under the eyes of our judicial neighborhood : I have a problem, how is it in Belgium, in Germany, in England, in Slovakia ? If this was not, many things would never have changed in France. The best examples are the evolution of the criminal proceeding law in all the matters refering to the powers of the « juge d'instruction » or the management of the magistrate's career

I had my exam to be a judge 30 years ago; I saw things changing. And I can say that this evolution can't be modified, even when the governments sometimes themselves try to avoyd it. And, in order to contribute to this

evolution, I think that the european judicial cooperation is a very usefull tool as much as such conferences.

All that is not enough.... The french approach of legal ethics has, at least, one important failing : we miss an approach of the collective work of judges. A group of judges who wouldn't be each of them independent may be an independent court but, in this situation, if one of them can be considered as not independent, the whole court will be suspected. On the contrary, a collection of independent and « ethicfull » judges is not the real guaranty for an independent court. From this point of view, the crucial question is the status. Seen from the outside, the french status is not very attractive. But I can say that if things are not totally perfect, french judges are independent. It can be sometimes more difficult, you sometimes need to be brave, but it is generally true. Why ? we use to believe that two conditions are necessary : transparency and pluralism.

We all are used to work, day by day, in transparency : hearings are public, judgements are grounded on facts and rules. Tranparency is a real judicial value and it must exist in our career : nomination, evaluation, and the education. From this point of view, we can in France do much better, we're on te road.

Pluralism is, from my point of view, very important : the problems exists, as we could see it in France, as soon as the career of the magistrate is in one hand and always the same hand. I won't say that the first ennemy of the magistrate is the magistrate but I believe that the management of the career must be the result of exchanges between representatives of the judiciary and other partners, but with one condition : transparency.

As a conclusion, we must thus make up our minds to plough now and always the field of legal ethics, even if its limits advance in the same time as the ploughshare of our doubts and of our common reflection, in order to trace furrows for an always better justice.

DECLARATION OF WELS ON ETHICS

The Austrian Judges declare to be guided in their work by the following ethical principles:

Art. I. Fundamental Rights:

Human rights and fundamental freedoms form the basis of our democratic constitutional state. As guarantors of the rule of law, we let our behavior and our decisions be guided by these fundamental rights. We decidedly oppose every attempt to question the democratic and constitutional order of our Republic.

Art. II. Independence:

We decide exclusively on the basis of statutory law and our free inner conviction. We reject any form of unlawful exertion of influence, invitations and gifts, and disclose all attempts to intervene. Judicial independence serves the protection of people seeking of justice, and may never be abused as a pretext for arbitrariness or for behavior that is intellectually or socially detached from reality. In selecting and evaluating fellow judges, we are guided according to the criteria of the *Richterdienstgesetz* (Austrian Judicial Services Act) by their professional and social abilities, and reject any patronage.

Art. III. Self-control and Organization:

We are aware of the fact that the development of a judge's personality has no definite end, but requires constant further education in all fields of professional and personal qualification for our profession. We carefully reflect where we stand, so that we can critically scrutinize our own point of view. Our cooperation with our co-workers is borne by appreciation, honesty, and sincere interest for their concerns. We organize our own work and, as far as we are authorized to do so, the work of our employees proactively and with commitment.

Art. IV. Education:

Committed educational work is an essential part of the optimal selection process, but is also vital for a positive image of justice in the general public. We train those whose education is entrusted to us conscientiously and thoroughly, and do not abuse their labor for easing our own workload.

Art. V. Administration of Justice:

Within the framework of the duties of judicial administration assigned to us, we work for the cause of independent jurisdiction. We endeavor to provide and maintain the best possible organizational conditions for independent judicial work. We strive to acquire all abilities necessary for our organizational and managerial work.

Art. VI. Fairness:

Judicial impartiality also includes the ability to recognize one's own prejudices and to pay attention to the effect one's words and actions have on others. We encounter all parties

objectively, respectfully, and equidistantly, and grant everyone a fair hearing. Discriminating attitudes and statements during the proceedings are unconditionally rejected.

Art. VII. Decision making:

Every person that applies to the court or stands before the court as a defendant may expect from us to enter into a case with full commitment and to take a high-quality decision. To this end, we take as much time and decide as quickly as our working circumstances may allow. We avoid inflicting the parties with unnecessary disadvantages by exaggerated scepticism and immaterial formalities.

Art. VIII. Publicity and Comprehensibility:

From time to time, jurisdiction will release a socio-political impulse, or an impulse for legal policy, that goes beyond an individual case. This needs the perception by the general public. We therefore strive to be generally intelligible in all our oral and written statements.

Art. IX. Private Behavior:

We scrutinize carefully and critically whether our actions or statements are suitable to make us dependent on someone, or could even only give the appearance thereof. This also applies to our off-duty activities, as far as we can expect that this may compromise our credibility as judges or cause our credibility to be questioned. We are convinced that being a member of a political party or being politically active within such a party can be detrimental to the credibility of independent jurisdiction that is unswayable by political parties and not bound to any interest groups and lobbies.

Art. X. Social Influences:

The judicial office is a fundamental part of our political and social structure. Judicial work can influence this structure, but is also influenced thereby. We are aware that judicial decisions can have profound and existential repercussions for the way of life of the affected people. In exercising our office, we therefore always consider these coherencies and handle our responsibility conscientiously.

A) International Association of Judges (IAJ),

Report of the 1st Study Commission 4.11.2004

CONCLUSIONS

1. Primary responsibility for good conduct and observance of ethical standards lies with the judge, himself or herself, so that his or her conduct, both public and private, is always seen to be consistent with judicial independence, impartiality and integrity.
2. In contemporary society, written ethical principles (including principles of conduct/behaviour) constitute a useful means of giving helpful guidance to members of the judiciary. They are also useful in maintaining public confidence in the judicial system.
3. In some countries these ethical principles are laid down in legislation. In other countries they are set out in non-legislative codes prepared and adopted by judicial councils, judges' associations or other professional bodies.
4. Judges accept that if their independence is to be maintained, as a corollary they must abide by ethical principles, thereby protecting judicial independence from outside forces, both governmental and non-governmental. Such acceptance will also promote public confidence in an independent judiciary.
5. Any written ethical principles may advise against or even prohibit conduct or activities which are, in fact, lawful. Those principles do so in order to ensure that judges should be above any suspicion, and to encourage the observation of the highest standards.
6. It is essential not to confuse ethical principles with disciplinary matters. On the contrary, one must recognise that ethical principles derive from the professional experience of all judges and are laid down in order to advance justice generally and to contribute to the understanding of the work of judges. Ethical principles must also assist the development of a judicial culture which itself will contribute to social cohesion.
7. In principle any written ethical principles should be prepared and/or adopted by the judiciary. However judges may take account of statements by the international community concerning judicial ethics and also the concerns of their own national society.
8. The form and content of any written ethical principles should be a matter for each country or judicial system to decide in accordance with its own tradition and experiences. Codes of ethics or ethical guidelines which have been adopted by various countries may be a model or source of inspiration for other countries considering the introduction of a code of ethics or ethical guidelines (in this regard we note among others the terms of the Charter of the Judges, adopted by the IAJ, at its meeting in Taiwan 1999 and the Bangalore Principles of Judicial Conduct 2002).

B) Consultative Council of European Judges (CCJE)

Opinion No 3 on the “Principles and Rules Governing Judges’ Professional Conduct in Particular Ethics” (extract)

.....

Conclusions on the standards of conduct

49. The CCJE is of the opinion that:

- i) judges should be guided in their activities by principles of professional conduct,
- ii) such principles should offer judges guidelines on how to proceed, thereby enabling them to overcome the difficulties they are faced with as regards their independence and impartiality,
- iii) the said principles should be drawn up by the judges themselves and be totally separate from the judges’ disciplinary system,
- iv) it is desirable to establish in each country one or more bodies or persons within the judiciary to advise judges confronted with a problem related to professional ethics or compatibility of non judicial activities with their status.

50. As regards the rules of conduct of every judge, the CCJE is of the opinion that:

- i) each individual judge should do everything to uphold judicial independence at both the institutional and the individual level,
- ii) judges should behave with integrity in office and in their private lives,
- iii) they should at all times adopt an approach which both is and appears impartial,
- iv) they should discharge their duties without favouritism and without actual or apparent prejudice or bias,
- v) their decisions should be reached by taking into account all considerations material to the application of the relevant rules of law, and excluding from account all immaterial considerations,
- vi) they should show the consideration due to all persons taking part in the judicial proceedings or affected by these proceedings,
- vii) they should discharge their duties with due respect for the equal treatment of parties, by avoiding any bias and any discrimination, maintaining a balance between the parties and ensuring each a fair hearing,
- viii) they should show circumspection in their relations with the media, maintain their independence and impartiality by refraining from any personal exploitation of any relations with the media and from making any unjustified comments on the cases they are dealing with,
- ix) they should ensure they maintain a high degree of professional competence,
- x) they should have a high degree of professional awareness and be subject to an obligation of diligence in order to comply with the requirement to deliver their judgments in a reasonable time,
- xi) they should devote the most of their working time to their judicial functions, including associated activities,
- xii) they should refrain from any political activity which could compromise their independence and cause detriment to their image of impartiality.

.....

C) Consultative Council of European Judges (CCJE)

Magna Carta of Judges (Fundamental Principles) (extract)

Ethics and responsibility

18. Deontological principles, distinguished from disciplinary rules, shall guide the actions of judges. They shall be drafted by the judges themselves and be included in their training.
19. In each State, the statute or the fundamental charter applicable to judges shall define the misconduct which may lead to disciplinary sanctions as well as the disciplinary procedure.

D) Committee of Ministers of the Council of Europe: Recommendation 12(2010) (extract)

Chapter VIII – Ethics of judges

72. Judges should be guided in their activities by ethical principles of professional conduct. These principles not only include duties that may be sanctioned by disciplinary measures, but offer guidance to judges on how to conduct themselves.

73. These principles should be laid down in codes of judicial ethics which should inspire public confidence in judges and the judiciary. Judges should play a leading role in the development of such codes.

74. Judges should be able to seek advice on ethics from a body within the judiciary.